№ 209 ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 27

1906

ԵՐԵՍՈՒՆՉՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱԲՄՐՈՒՆԻ

ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 27 № 209

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի. առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊԷԿՈՎ

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, rédaction «Msak».

Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և ազգ օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տէլէֆօն № 253.

Բացված է բաժանորդագրութիւն

„ԵՐԿՐԻ ՁԱՅՆԸ"

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ,

ՈՐԸ ԼՈՒՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ Հոկտեմբերի 7-ից։

«Երկրի Ձայնը» զբաղվելու է մասնաւորապէս Թիւրքահայ կեանքով և Թիւրքահայկական հարցով։ Նա ձգտելու է ստեղծել հայ-Թիւրքական համերաշխութիւն։

Տարեկան բաժանորդագրութիւնն է. Թիֆլիսում 3 ր. 50 կ., գաւառներում 4 ր., արտասահմանում 12 ֆրանկ։

Հոկտեմբերի 1-ից մինչև տարվայ վերջը 1 ռուբլի։

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝ Тифлисъ, редакція «Еркри Дзайнъ», Грибоѣдовская № 16, д. Зубалова. կամ Tiflis, rédaction de l'«Erkri Dzaïn», Griboedovskaya, № 16. կամ «Գուտենբերգ» գրավաճառանոցին։

առ. 3—5

ԱՐԹԱՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Դէպքով գնել ենք զանազան գործարաններից արտասահմանեան և ռուսաց արհեստանոցների մահուդէ ապրանքներ՝ տրիկո, շորեղէն և վերարկուացու կտորներ։ Վաճառքը նշանակվում է սեպտեմբերի 18-ից։ Գները անխոս։ Անդրվում է Թիֆլիսի հասարակութեան՝ չը զլանալ այցելելու—Суконный магазинъ, подъ Артистическимъ Обществомъ Головинскій пр. 8—10

Յուլիսի 1-ից

ԲԱՑՎԱԾ Է

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

„ՊՕՂՈՍԵԱՆՆԵՐԻ"

Արմենանկի-բազար տուն Զուժուխանէի 2-րդ յարկ

Վաճառվում են ամեն տեսակ մանուֆակտուրային ապրանքներ մեծ քանակութեամբ և թոփով շատ մատչելի գներով։

առ. 2· Հ· 10—20

ԿԵՆՏՆՈՅ ԿԼԻՆԻԿՍՅԻ

պրոֆ. Սանկտ-Պետերբուրգի նախկին օրդինատոր

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Դ. Ն. ԱԹԱԲԷԳԵԱՆ

Ընդունում է կանայք և մանկաբարձական հիւանդութիւն ունեցողներին Մոսկվայում։ Աորդրգակցութիւնը պրոֆիլսորների մասնակցութեամբ։ Հասցէն՝ Тверская, Козицкій пер., д. Бахрушина, кв. 230.

առ. 1—10

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

յայտարարում է ի գիտութիւն ընկերութեան անդամների, որ, հոկտեմբերի մէկին, արտասական ընկերութեան դահլիճում, ժամը 11-ին կայանալու է ընդհանուր ժողով։

Պարապմունքներ։

1) Զեկուցում թատրական սեղանի մասին։
2) Գ. պ. Աբէլեանի և Մուրադեանի առաջարկութիւնը՝ կանոնադրութեան փոփոխման մասին։
3) Մրցանակաբաշխութեան մասնաժողովի զեկուցումը։
4) Ընտրութիւններ՝ վարչութեան մէկ անդամի ի տեղի հերթով դուրս եկող պ. Ռ. Յովհաննէսեանի, և վերատուգող մասնաժողովի անդամների։

առ. պ. 24, 27, և հ. 1-ին 2—3

Ա. ՄԵԼԻՔ-ԱԼԱՀՎԵՐԴԵԱՆ

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ և ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ

առարկաների դասեր։

առ. Межевая, 2. 7—20

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ, ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ և ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Ընտանիքներում

Ա. Մ. ԵԶԵԿԵԱՆ

Հասցէն բանակցութեան համար՝ Ул. Петра Великаго (бывш. Лабораторная) № 21.

առ. 16—20

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմորումներ. Վերջին տեղեկութիւններ. Տեղեկութիւններ գաւառից. Ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան համագումարը Հելսինգֆօրսում. Յովհաննեան գպրոցի դէպքը. Բողոքներ. Բարձրագոյն գպրոցներում. Բէրլէր ընդհանուր գործադուլի մասին. Նամակ Շուշից. Ճապօնիան և Իտալիա. Դպրոցական գործը. Նամակ Նոր-Բայազէտից. Իմ պատասխանը. Նամակներ խմբագրութեան. Տաղերներ. Ներքին լուրեր — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ

I

Թիւրքիային նուիրած մի քանի յօդուածներում, որ մենք զետեղեցինք «Մշակ»-ում «Սուլթանների երկրում» (տես «Մշակ» №№ 187, 188 և 190) վերնագրով, մենք ասացինք, թէ Թիւրքիան պահպանում է իր քաղաքական գոյութիւնը այն պատճառով, որ Եւրոպան ցանկանում է այդ գոյութիւնը։

Եւրոպան կամ պետութիւնները ունեն Թիւրքիայում շահեր և նրանցից իւրաքանչիւրը աշխատում է կաբելիին չափ ընդարձակ կերպով հասկանալ այդ շահերը։ Եւ եթէ այսօր անյարմար է վերցնել և բաժանել Թիւրքիայի հողերը, դրա փոխարէն պետութիւնները աշխատում են մի կողմից իրանց ձեռքը գցել մի շարք արտօնութիւններ, իսկ միւս կողմից որոշել իրանց ազդեցութիւնների շրջանները։

Այդպիսով իւրաքանչիւր պետութիւն մտածում է միայն այն բանի մասին, թէ ինչ մաս պէտք է վերցնի իր համար այն մեծ ժառանգութիւնից, որ կոչվում է օսմանեան պետութիւն։ Եւ եթէ այդ մասը չէ կարելի սահմանել Թիւրքիայի անմիջական բաժանումով, այդ միջոցը կարելի է իրագործել նախնական մի շարք գործողութիւններով։

II

Բայց ժառանգութեան մասին մտածող եւրոպական պետութիւնները չեն կարող մոռանալ, որ կան այդ ժառանգութեան մասին և ուրիշ մտածողներ։

Դրանք Թիւրքիայում ապրող ժողովուրդներն են՝ Թիւրք տարրի զանազան ճիւղաւորութիւնները, հայերը, յոյները, մակեդոնացիները, դրուզները, քիւրդերը և այլն։

Դրանք են երկրի բնակիչները և դրանք են նրա իսկական տէրերը։ Եւ եթէ ինքը օսմանեան պետութիւնը աւելի կենսունակ, աւելի հեռատես դեկավարների ձեռքով կառավարվում լինէր, անկասկած, երկիրը այժմ էլ կը գտնվէր իր իսկական տէրերի ձեռքին և ներկայացնում կը լինէր մի մեծ ոյժ, որից կը պատկառէին եւրոպական պետութիւնները։

Բայց Բոսֆորի ափերում երբէք անկեղծ կերպով չը ցանկացան վերակազմել պետութիւնը եւրոպական մտքով և ուենենալ քաղաքացիներ։ Այնտեղ գերադասեցին ունենալ նուաճված, հնազանդ և ստրկի, քան թէ քաղաքացիների։

Եւ տխուր արդիւնքը մեր առաջ է։

III

Թիւրքիան, որի վրա մեծ պետութիւնները նայում են իբրև իրանց ժառանգութեան վրա և որը նրանք կը բաժանէին, եթէ հնարաւորութիւն ունենային, կարող է պահպանել իր գոյութիւնը դեռ շատ ու շատ տարիներ, որքան էլ դա հակառակ լինէր իրերի տրամաբանութեան։

Ինչու։

Որովհետև դժուար է բաժանում կատարելը։ Որովհետև շատ դժուար է լուծել մի շարք միջազգային և տեղական խնդիրներ, որոնք կապված են այդ բաժանման հետ։

Եւ ահա այդ բաժանման մեծ դժուարութիւնը և նրա հետ կապված խոշոր հետևանքների լրջութիւնը ստիպում են յետաձգել ամեն մի առաջարկ այդ բաժանման մասին և հաշտեցնել քաղաքականութիւնը Թիւրքիայի գոյութեան հետ։

Դիպլոմատների տեսակէտով Թիւրքիայի գոյութիւնը պահպանվում է ոչ թէ այն պատճառով, որ նա կրում է իր մէջ բարոյական մեծ ոյժ և կազմակերպող ոգի, այլ այն, որ այդ բաժանումը ներկայումս անկարելի է այնպէս կատարել, որ նա զոհացում պատճառէ շահախնդիր կողմերին։

IV

Այսպէս թէ այնպէս Եւրոպան հաշտվում է Թիւրքիայի գոյութեան հետ և ներկայումս չէ ցանկանում նրան բաժանել և կորատել։

Հանդէս կը գայ արդեօք մի այդպիսի առաջարկ, իբրև հերթական խնդիր, թէ նա դեռ երկար ժամանակ կը համարվի վաղահաս կամ անյարմար, այդ դուրս է այսօրվայ մեր տեսութիւնից և մենք չենք ցանկանում այժմ հաւանական ենթադրութիւններ անել. բայց պարտաւոր ենք աչքի առաջ ունենալ իրականութիւնը իր պայմաններով և նրա հետ տեսնել մեր հաշիւները։

Եւրոպան ընդունելով և պահպանելով Թիւրքիայի գոյութիւնը՝ անշուշտ պէտք է այնպէս պայմանաւորէր այդ գոյութիւնը, որ նրա մէջ ապրող ժողովուրդները կարողանային փոքր ի շատէ տանելի կեանք ունենալ։ Դէպքդաբար՝ Եւրոպան միայն բաւականացաւ մի քանի դաշնագիրներով, կօնֆերենցիաներով և վեհաժողովներով, որոնք թղթի վրա ծրագրեցին Թիւրքիայի համար պարտաւորութիւններ, իսկ գործնական միջոցներ չը մշակեցին իրանց պահանջները կատար ածելու նպատակով։

V

Այժմ Թիւրքիայում ապրող ժողովուրդները, ինչպէս և մի քանի տասնեակ տարիներ սրանից առաջ, կանգնած են նոյն հիմնական և խոշոր հարցի առաջ, այն է՝ ինչ անեն նրանք, երբ Բարձր Դուռը ոչ մի էական բարեփոխութիւն չէ մտցնում երկրի կառավարութեան մէջ, երբ նա մնում է նախկին ասիական պետութիւնը և ժրխտում է եւրոպական պետական կեանքի հիմունքները։

Թիւրքիայի ազատամիտ անձնաւորութիւնները, որոնց թիւը հրապարակի վրա մեծ չէ, յոյս ունեն շուտով տեսնել Թիւրքիայի մէջ սահմանադրութիւն, բայց անկարող են մատնացոյց լինել որոշ ապահովութիւնների վրա, որոնք երաշխաւորէին այդ սահմանադրութեան ամրութիւնը և կենսունակութիւնը։

Մի բան յամենայն դէպս նշանակալից է, որ Թիւրքիայում նկատվում են մտքերի յուզման նշաններ քաղաքական հողի վրա։

Ա. Բալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արժանահաւատ աղբիւրից ստացած մի տեղեկութիւն հաղորդում է հետևեալը.

Կ. Պոլսի կառավարութիւնը յայտնել է Ուրմիայի և Սօուղ-Բուլաղի սահմանագծի մօտ եղած Թիւրքական զօրագնդերին յետ քաշվել սահմանագծից դէպի Թիւրքական հողերը։ Կախիլայի մօտ եղած զօրքերը կը մնան իրանց տեղում, մինչև որ մի յատուկ յանձնաժողով կը պարզէ սահմանի վերաբերեալ խնդիրները։

Թիւրքայ զօրապետը զեկուցել է պարսկական կալուածատէրերին, որ նրանք կարող են վերադառնալ իրանց կալուածքները և ազատօրէն վարել իրանց տնտեսութիւնը։

—

Նախիջևան գիւղ (Կաղզուան), 18 սեպտեմբ.

Երկու տարի է, որ ամեն տեղերից չափազանց վատ լուրեր էինք լսում, բայց մեր ամբողջ Կարսի շրջանը զերծ էր մնացել այդ տեսակ չարիքներից. բայց ահա մօտ 5—6 ամիս է, որ մենք էլ դրեթէ շրջապատված ենք չարիքներով. թերևս բացայայտ կերպով ոչ մի արշաւանք չէ եղել, բայց աւազակային մեծ խմբեր են առաջ եկել քրդերի միջից, որոնք ամեն շաբաթ և ամեն օր կորում են խաղաղ մարդկանց ճանապարհը, կողոպտում և սպանում են ամեմեղ ճանապարհորդներին։

Այս ամենը լսում և տեսնում էր կառավարութիւնը և որքան աշխատում էր այդ աւազակային խմբերը բռնելու, այդ չէր աջողվում նրան։ Օգտվելով այդ դրութիւնից, վերջերս քրդական աւազակային մի խումբ յայտնվեց, որոնց անդամներն Բազարջուղի և Թուրքմանաշէնի քրդերը պահում են իբրև ջանքեզարներ և որոնց հետ միացած է բնիկ տեղացի քիւրդ երիտասարդութիւնը, որոնք թշնամանալով իրանց դրացի եզիդիների հետ, բացայայտ կերպով 30-ի չափ զինված ձիաւորներ մօտերս վառեցին Սուսզի եզիդիների ամբողջ գիւղի խոտերը և ապա եկան Եայլի եզիդիների խոտանոցները վառեցին, և կանգնած խոտանոցների մօտ՝ կանչեցին գիւղացիներին և ասեցին.—«Այսօր ձեր խոտը վառեցինք, էգուց էլ ձեզ ձեր ընտանիքով կը վառենք»։ Բաղաչեցի եզիդիները մաւրսկցի հայերի հետ համեալով՝ երկար կռիւներ արեցին և հազիւ կարողացան աւարը յետ ստանալ աւազակային խմբից։ Երկու յոյն սպանեցին Բազարջուղի մօտ և մի հատ հայ։ Այդ աւազակներն երկիւղից մեր կողմերում երթևեկութիւնը կարվել է Կարսից բայց նամակս խմբագրութեանդ գրած օրը, գաւառապետ իշխ. Զավախօվը Կարսի նահանգապետից բերել տուեց կօզակների մի խմբակ, շրջապատեց Բազարջուղ և Թուրքմանաշէն քրդաբնակ գիւղերը, որոնց բնակիչները նոր տեսակ հրացաններով զինված են Տաճկաստանից եկող Չանբեզարների հետ։ Կառավարչական այս ցոյցը գուցէ կարող է մի առ ժամանակ խաղաղ պահել այս տեղերը։ Թէ ինչ արեց իր կօզակներով մեր գաւառապետ իշխ. Զավախօվը, մի այլ անգամ կը գրեմ։

Խրօ

Յ.Գ.—Մոռացայ գրել, որ այդ քրդերը, որոնք Չանբեզարներ են պահում իրանց տներում, արդէն անցագիր առել են և մօտերս իրանց ընտանիքով գաղթելու են Տաճկաստան։ Դրա համար մտածել են ընդհանուր չարիքի պատճառ հանդիսանալ տեղիս խառն ազգաբնակութեան. որովհետև իրանց դրացիների մեծ մասը չը համաձայնվեցին իրանց հետ գաղթելու, դրա համար էլ ուզում են թշնամութիւն առաջ բերել, որպէս զի այստեղ մնացող քրդերը հետևեն իրանց օրինակին։ Այժմ 120 տուն քրդեր, յատուկ անցագրով պատրաստ, գնում են Տաճկաստան։

Նոյն

Շամշադին, 24 սեպտեմբերի

Հայ-Թուրքական յարաբերութիւնը տեղս բաւականին լաւացել, մտերմական է դարձել. հայերը առանց երկիւղի սկսել են իրանց կանոնաւոր երթևեկութիւնը թէ մօտակայ Թուրք գիւղերը և թէ Թովուզ կայարան։ Սակայն Հասան-սուի ձորում հայերի և Թուրքերի մէջ դեռ սառնութիւն և անվստահութիւն է տիրում. յարաբերութիւնը խզված է, երթևեկութիւն չը կայ. ինչպէս լսում ենք, Թուրք Թաթլու, Քեօնան-Ղշլաղ և Եարաղլու գիւղերը շատ զրգռված են ընդհանրապէս հայ Թաթլու գիւղի և մասնաւորապէս նոյն գիւղացի մի քանի անձանց դէմ, թէ իբր այդ անձինք են եղել իրանց դժբախտութիւնների պատճառը հայ-Թուրքական կռիւների ժամանակ. սակայն մենք կասենք, որ հարևան Թուրքերը ի զուր են մեղադրում յիշեալ անձանց, քանի որ նրանք անցեալ կռիւների ժամանակ նոյնիսկ բացակայ են եղել գիւղից և ոչ մի ներգործական դեր չեն խաղացել կռիւների մէջ։ Նոյնպէս գիւղին չէ կարելի մեղադրել, քանի որ անցեալ կռիւները, ինչպէս Թուրքերի, նոյնպէս և հայերի մէջ ընդհանուր ազգայնական բնաւորութիւն ենս ունեցել։ Այս բոլորն ասելով հանդերձ կը ցանկանայինք, որ հարևան Թուրքերը չը հաւատային չարախօս և վատասիրտ մարդկանց խօսքերին, անտեղի չը մեղադրէին անմեղ մարդկանց և մահվան սպառնալիք չը կարդային նրանց հասցէին։ Բաւական է, հարևաններ. քանային գողացաք, զենուրին գողացաք, այժմս էլ մի քանի անմեղ եզներ էք ընկել. մի՞թէ դա բարեխղճութիւն է, մի՞թէ ընդդէմ չէ արդարութեան, ճշմարտութեան։ Լաւ չէր լինի եթէ ապրէինք միմեանց հետ հաշտ և սիրով։

Հայ գիւղերում վերջերս գողութիւններն ահագին չափերի են հասել. օր չէ անցնում, որ ոևէ գիւղից անասուն չը գողացվի։ Եթէ ներկայ գողութիւններին աւելացնենք անցեալ զրկանքները և տարվայ անբերրիութիւնը՝ կը ստացվի մի խղճալի վիճակ, որին ենթարկված է Շամշադինի հայ գիւղացին։ Գիւղացին զրկվում է իր միակ ունեցածից. անխիղճ մարդիկ չեն խնայում նոյնիսկ նրա լծկանը, որի վրա նա դրել է իր յոյսը։ Որպէս զի որոշենք գողութիւնների չափը, բերենք վերջին երկու շաբաթվայ ընթացքում հայ գիւղերից գողացված անասունների ցուցակը.

Ներ. Կար. Աղբիւր.	25	ան.	(ձի և եզ. կ.)
Թովուզից. . .	38	»	» »
Վեր. Կար. Աղբիւր.	28	»	» »
Բերդից. . . .	18	»	» »
Զորաթանից . .	15	»	» »
Դրդեցուց. . .	23	»	» »
Ղուլալուից . .	9	գոմէշ.	
Ընդամ.	156	շունչ.	

Հեշտ է ասել 156 շունչ, սակայն թէ ինչ արիւն-քրտինքով է ձեռք բերված այդ բոլորը, դա աղքատ գիւղացիները միայն կը հասկանան։ Զը մոռանանք ասել, որ Թաթլու և Հախում հայ գիւղերում մինչև հիմա գողութեան դէպքեր չեն պատահած. և դա երևի այն պատճառով, որ յիշեալ երկու գիւղերի և հարևան Թուրքերի մէջ երթևեկութիւն ու յարաբերութիւն չը կան։

Տեղական ոստիկանութեան լուրջ ուշադրութիւնն ու աջակցութիւնն ենք հրաւիրում վերացնելու տեղս կատարվող անասուր գողութիւնները և պատժելու յանցաւորներին։

Ցակոբ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՀԷԼՍԻՆԳՖՕՐՍՈՒՄ

Հէլսինգֆօրս, 25 սեպտեմբերի

Կէսօրվայ ժամը 2-ին Շվէդական նոր դպրոցի շինութեան մէջ բացվեց սահմանադրա-ռամկավար կուսակցութեան հաժակայսերական համագումարը։ Քաղաքի հիւրանոցները բոլորը լի են. պատգամաւորներից շատերը իջևանել են մասնաւոր բնակարաններում. համագումարը չը գումարվեց բուն հայրենիքում, և պէտք է օգտվի մի երկրի հիւրասիրութեամբ, որ ձեռք է բերել ազատութիւն, օրէն ձգտում է համայն Ռուսաստանը։ Պետրունկեվիչը առաջարկում է կուսակցութեան յարգել Հէրցէնշտէյնի յիշատակը յոտնկայս, կուսակցութեան հաշուով տանել աճիւնը Մոսկվա և այրիին ուղարկել ցաւակցական մի հեռագիր։ Պատգամաւորներին բաժանվում է կենտրօնական կոմիտէի պատրաստած բէզոլիւցիաների նախագիծը։ Ժողովին ներկայ են գտնվում ինչպէս ռուս, այնպէս և օտարազգի շատ թղթակիցներ։ Առաջին նիստում մասնակցում էին 171 պատգամաւոր, որոնք հանդիսանում էին իբրև ներկայացուցիչներ 43 նահանգների և 4 շրջանների։ Պատուիրակների մէջ շատ կան նախկին պատգամաւորներից։ Նախագահ ընտրվեց իշխան Պաւել Դոլգօրուկով, օգնականներ՝ Տէպէնկո, Աբժանակով և իշխան Դիմիտրի Շախովսկի։ Նախագահը, ողջունելով համագումարի բացումը, ժողովականներին յայտնում է, որ, 1) համագումարը իր համակրութիւնն է յայտնում Դումայի պարլամենտական ֆրակցիայի գործունէութեան՝ գտնելով որ այդ գործունէութիւնը համապատասխան էրընդհանուր տակտիկան այն ցոցման (դիրեկտիվ), որը յայտնագործվեց կուսակցական երրորդ համագումարում. 2) ընդունելով վիբօրգեան կոչի քաղաքական նշանակութիւնը և սկզբունքով հաճանալով նրա բովանդակութեան հետ, —համագումարը հաւանութիւն է տալիս պարլամենտական ֆրակցիայի գործողութիւններին, ֆրակցիայի, որ իր վրա վերցրեց կոչ կազմելու նախաձեռնութիւնը. 3) համագումարը նպատակ է համարում պասիվ ընդդիմադրութիւնը ընդարձակ կազմակերպչական գործադրութեան պայմանով, համաձայն ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան տակտիկայի ընդհանուր սկզբունքներին. գտնում է, որ այդ իդէայի տարածումը, հիմնաւորումը և ճեպընթացութիւնը ժողովրդական գիտակցութեան մէջ պէտք է կազմեն կուսակցութեան նպատակներից մէկը, գտնում է, որ պասիվ ընդդիմադրութիւնը կարող է գործադրվել որպէս աւելի հակադիր մի ձև ընդդիմադրութեան—կառավարութեան ակտերի դէմ. 4) համագումարը գտնում է, որ այժմ ի տես չը կան առանձին փաստաթղթեր, որով կարելի լինի բաւականաչափ ընդարձակ կերպով իրականացնել պասիվ ընդդիմադրութիւնը ինչպէս ընդհանրապէս, այնպէս և մասնաւորապէս—1906 թւի համար զինուորներ չը տալու մերժման ձևով, և այդ հիման վրա հաստատումը կարող չէ գտնում առաջարկել ամբողջապէս գործադրել պասիվ ընդդիմադրութիւնը. 5) ներկայ մօտենալի պայմաններում համագումարը կուսակցութեան գործունէութեան նպատակն է համարում պատրաստվել ընտրողական շրջանի համար. համագումարը անհրաժեշտ է համարում Դումայի կողմից մի նոր պատասխանուղերձ պատրաստել գանական ճառին յաւելումներով, որ բղխեին կուսակցութեան ծրագրից (հեռագիրը այստեղ ընդհատվում է), առանձին ուշադրութիւն դարձնելով հանդերձ Դումայի օրէնսդրական և բիւջէական իրաւունքների ընդլայման անհրաժեշտութեան վերա։ Հաճախագումարը ընտրեց յատուկ մասնաժողովները—ագրարային, ֆինանսական, կազմակերպիչ և արհեստակցական շարժման աջակցելու համար։ Ընդհանուր արամադրութիւնը—ձգտել մի եզք գտնելու վիբօրգեան կոչից (?)։ Ընդհանուր կարծիք է, որ նա կը վերացվի պահպանելով միայն արտաքին ձևերից մի քանիսը։ Տպագրել արգելվում է։ Մուրոմցեվը չէ եկել և մտադիր է չը գալու։ Դոլգօրուկովը յայտ է յայտնում, որ հաժագումարը կաշխատէ միացնել կուսակցութեան և ուժեղացնել սահմանադրական շարժումը, և յոյս ունի, որ համագումարը չի հակվի ծայրահեղութեան կողմը։ Պետրունկեվիչը յայտնում է, որ Հէրցէնշտէյնի սպանութեան մեղսակից պէտք է փնտրել նրանց մէջ, որոնց շահերը ոչնչացրին սոցիալական գրաւման հողային հարցի լուծմամբ։

(Կը շարունակվի)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Բարսում գիւղ (Գանձ գաւ.), սեպ. 15-ին

Մեր շրջաններում դաշտային աշխատանքների սեզօնը վերջացաւ։ Ընդհանուր առմամբ հացապտղի եկը վատ է. այս տարի, կարծես, հենց կանխակալօրէն վիճակված էր հայ գիւղերին նախկին տարիների կիսատաս բերքից էլ զրկվելու։ Իր գոյութեան սկզբից մինչև օրս Նուազեր գիւղն այնպիսի վատ բերք չէ ստացել, ինչպէս այս տարի. որաեղ եղել է չէ եղել, Նուազերում միշտ հացի առատութիւն է եղել. շրջանումս նա յայտնի է եղել որպէս շտեմարան։ Շրջակայ գիւղերից շատերն են օգտվել նրանից։ Անցեալ աշնան և ձմեռն ընդհարումների ժամանակ էլ, երբ հաղորդակցութիւնները կտրված էին, նուազցիները իրանց աւելորդից բաժին հանեցին հարևան գիւղերին (ի հարկէ փոխով), իսկ այս տարի նրանք էլ շրջակայ գիւղերի հետ հացի մեծ նեղութիւն են կրելու։

Բաղա գիւղը՝ չը նայած իր անցեալներում հացի առատութեան, այնուամենայնիւ. նրանից ոչ մի օժանդակութիւն ստացած չենք. առհասարակ մինչև ընդհարումների սկզբները մենք շատ սակաւ յարաբերութիւն ենք ունեցել նրանց հետ և շրջանումս անհամակրանքով ենք վերաբերվելիս եղել զեկի բազմաթրեցիները՝ որպէս մթին և մինչև ծուռը թուրքամոլութեամբ վարակված մարդանց։

Ինչպէս յայտնի է, այս տարի Բաղայի արտերն էլ գլխովին կարկտահար եղան։

Զարդախլու գիւղը 6—7 տարի է, ինչ զուրկ է հացի բերքից, ենթակայ լինելով մշտապէս զանազան ազէտների ու պատահարների։

Կործանված Ղազախի գիւղացիք այնքան էլ վար ու ցանքսով չէին պարապում, գերադասելով արհեստով պարապելը իրանց կից Գեաարէզի գործարանում։

Զագերը հացի արդիւնաբերութեամբ երբէրդ տեղն է բռնում Նուազերից յետոյ, իսկ Բարսումն ու Գառնակերը միատեսակ պտղաբերութեամբ՝ յետին տեղը։ Վերջին երկուսը այգիներ էլ ունեն, բայց մի զգալի օգուտ չեն կարողանում ստանալ, որովհետև թէ տաբաժութեամբ է քիչ և թէ որակութեամբ ստոր, իսկ բացի այս իրանք, առանց ուրիշների էլ լաւ կենսոյներ են։

Զը նայած, որ մեր շրջանն այս տարի աղատ եղաւ գիւղացու ամենատելի թշնամի երկայնէն պատուհաս կարկուտից, այնուամենայնիւ հացատատիկները մի տեսակ նիհար, գալկացած ու նուազ էին, շատերն էլ փուչ, այնպէս որ ակնկալածի մէջ կատարեալ խաբվեցինք։

Այսպիսով յիշեալ գիւղօրայքը ստիպված կամ ամբողջ տարվայ կամ ամենապակասը կէս տարվայ հաց պէտք է գնեն Գանձակից, միակ յարմար տեղից, որը երկու օրվայ ճանապարհ է։ Ես, որ մինչև ծուռս գիւղացի եմ, հաստատ գիտեմ, որ փող չը կայ գիւղերումս (շատ սակաւ բացառութեամբ), բայց միևնոյն ժամանակ համոզված, որ անկարելի է առանց հացի ապրելը։ Ուստի է մեզ հէնց այս գլխից, որն ամենապատակայարմարն է, ծախել եղած չեղածից—կով, եզ—և պատրաստութիւն տեսնել, որովհետև չը գիտենք, թէ վաղը կամ միւս օրը ինչեր կարող են պատահել...

Անցեալներում գրել էի, որ Զագերից 6 հատ, իսկ Բարսումից 2 հատ եզ անհետ կորան. լսում ենք, որ կառավարութիւնը 300 ր. տուգանքի է ենթարկել Սէյիալի գիւղի թուրքերին։ Բայց ճշմարտութիւնը պաշտպանելու համար ստիպված եմ ասել, որ սէյիալցիների միակ մեղը նրանում է կայանում, որ եզները նրանց գիւղի միջով են անցկացրել և նրանք երկիւղից չեն կարողացել խօսք ասել աւազակներին, թերևս ջանքեզարներին։

Սեպտեմբերի սկզբներում Մէլիք-Առստամենների Դաւթուլ գիւղացիներից 7 հատ ձագամէր գտել են տարել. հետքը հասցրել են Բալչուի մէջ Բաղմանլարի այդ տխրահռչակ արուարձանը։ Ասում են, որ վճռված է Բալչուի գիւղացիներից տուգանք առնել, որ հաւանական է թւում մեզ։

Անցեալ շաբաթ Փիր գիւղից մի երիտասարդ հոն քաղելիս իրանց այգումը սպանվում է. ամսիս 13-ին մի խումբ փիրեցի երիտասարդներ գնում են հանդը պտուղ քաղելու. ճանապարհին յանկարծ պատահում են դէմ առ դէմ աւազակների. սկսվում է հրաացանձգութիւն, որի ժամանակ վիրաւորվում են 3 հայ, մէկը ծանր։ Արդեօք սրանք կռուի նախերգանքը չեն...

Ց. Երիցեան

Ց. Գ.—Այս գիշեր մեր գիւղից մի ձի և երկու դրսից գողացան. բաւական յանդուգն և ծրագրված գողութիւն է երևում. դժուարանում ենք Թուրքի վրա կասկածելու։

Նոյն

—

Կարս, 2 սեպտեմբերի

Երդուեալ հաւատարմատար Ց. Տէր-Մարտիրոսեանի, Զ. Աբաջեանի, Ա. Սրբոյչիկեանի,

Մ. Մուրուզեանի և Ս. Գետրոսեանի նախաձեռնութեամբ եռանդուն կերպով աշխատում են մօտ ապագայում փոխադարձ վարկի ընկերութիւն հիմնել տեղումս։ Մօտ հարիւր հինգ մարդ արդէն տուել են իրանց համաձայնութիւնը և համաձայն կանոնադրութեան պահանջվելիք գումարն արդէն հաւաքված է։ Բացվելիք ընկերութեան վերոյիշեալ լիազօրներն այսօր ներկայացան տեղս նահանգապետին և, հանդամանօրէն բացատրելով յիշեալ հիմնարկութեան անհրաժեշտութեան մասին, Նրան ներկայացրին գործին վերաբերեալ իրենց ընկերութեան կանոնադրութեան հետ միասին։ Շնորհաւորելով այդ օգտակար նախաձեռնութիւնը՝ յոյս ունենք, որ պատշաճաւոր իշխանութիւնն իր կողմից չը պիտի զլանայ զոհացում տալու այդ հասունացած կարիքին ըստ կարելոյն շուտով։

Մ. Մուրուզեան

ՅՈՎՀԱՆՆԵԱՆ ԴՊՐՈՅԻ ԴԷՊԻԸ

Մեր զպրոցական տարեգրութեան մէջ մի տխուր էջ բացող այդ դէպքի մանրամասնութիւնների արձանագրութիւնը կարևոր համարելով, տալիս ենք մի քանի տեղեկութիւններ, որոնք պարզ ցոյց կը տան թէ էջմիածնի բարձր հոգևոր իշխանութեան և թէ մեր «ազգային բիւրօկրատիայի» գործելակերպը, բացարձակ, սահմանափակ վարչական վարմունքը և օրինականութեան, բարոյականութեան որևէ սկզբունքի բացակայութիւնը նրանց գործողութիւնների մէջ։

Ինչպէս գիտենք, նախկին հոգևորականութիւնը այն ժամանակ, երբ նա օրինաւոր պաշտօնավարութեան մէջ էր և դեռ ոչ մի կարգադրութիւն չէր եղել հոգևորականն նոր ընտրութիւն կատարելու, ընտրից զրպրոցի տեսուչ պ. Լևոն Սարգսեանին։ Այս ընտրութիւնը կաթողիկոսը հաստատեց կոնդակով և, բացի դրանից, մի առանձին կոնդակ ևս ուղարկեց հոգևորականին՝ շնորհաւորելով նրա կատարած աջող ընտրութիւնը։ Դրանից յետոյ միայն կատարվեց 4 նոր հոգևորականների ընտրութիւնը։ Դժբախտաբար զրպրոցի և հայ ժողովրդի համար, շնորհիւ ծխականների անտարբերութեան, Բեթղեհէմի եկեղեցու 18 ծխականների ժողովով ընտրված պատուիրակների քուէներով դաշնակցական բիւրօկրատները կարողացան ընտրել տալ իրանց թեկնածուներին։ Եւ միանգամայն, որ հոգևորականութեան կազմի մէջ կարողացան մտնել Տ. Յովհաննիսեանի և ընկերների պէս հոգևորականներ, պէտք էր սպասել, որ զրպրոցի խաղաղ կեանքը կընդհատվի, որ նա ասպարէզ կը դառնայ կուսակցական նեղ կրքերի, որ մտաղ սերբնդի շահերը կը մոռացվին։ Այդպէս էլ եղաւ։

Եւ հշմարիտ, այնուհետև ինչ որ անցաւ Յովհաննեան զրպրոցում, ինչ կարգադրութիւններ որ եղան թէ Տաճատ, և Ներսէս վարդապետների պէս ինտիգան դիւանագէտների կողմից, բայց կաթողիկոսական անունով քօղարկված, և թէ իրանց 4 հոգևորականների կողմից, այդ կարգադրութիւնները կրում են «թաչֆպայական» բնաւորութիւն։

Սկզբում, կաթողիկոսի անունից խորհուրդ տրվեց Լ. Սարգսեանին հրաժարվել, բայց նոյն խորհուրդը չը տրվեց, ի նպաստ թէ, այն հոգևորականների, որոնք զործում էին ապօրինութիւն։ Երբ ոչ-արժանավայել խորհուրդը չը լսվեց, կաթողիկոսի անունից եկաւ այսպիսի հեռագիր.

«Թիֆլիս, առաջնորդ Սաթունեան արքեպիսկոպոսին.

«Որովհետև իմ բոլոր յորդորները զուր անցան, ուստի գումարեցէք հոգևորականներն, առանց տեսչի, և ձեռնարկեցէք զրպրոցի բացմանը»։

Այդ հեռագրին առաջնորդը պատասխանում է, թէ այդ առաջարկը անհնարանալի է, որովհետև ինչպէս կարելի է հոգևորականներն դումարել առանց տեսչի, երբ տեսուչը իր պաշտօնի մէջ է և կասկի համաձայն նա պէտք է մասնակցէ նիստին։ Այդ կարգադրութեան դէմ բողոքում է և իսկական հոգևորականներ ու Յովհաննեան ցեղի ներկայացուցիչ պ. Ալէք. Ս. Անանեանը։

Եւ ահա էջմիածնից ստացվում է հետևեալ երկրորդ հեռագիրը առաջնորդի անունով.

«Հեռագիրը պարզ էր. զումարել նիստ միայն հոգևորականներից և լուծել բոլոր վիճելի հարցերը տեսչի և ուսուցիչների վերաբերմամբ»։

Պարզ է, որ էջմիածինը, շատ լաւ իմանալով, որ տեսչի բացակայութեամբ՝ դաշնակցական հոգևորականները մեծամասնութիւն կը չունենան, և որովհետև նրանք իրանց գործողութիւնների մէջ սոլոր են զեկավարվել ոչ մի օրէնքով, ուստի անմիջապէս կը հեռացնեն տեսչին, նոր տեսուչ կընտրեն և էջմիածինն էլ այն ժամանակ ինքն չքմեղ կը հանդիսանայ, ասելով՝ «ինչ անեմ, հոգևորականներն է արձակել»։

Եւ ահա առանց որևէ պատճառի, առանց որևէ յանցանքի, այն տեսուչը, որ դեռ 2 ամիս առաջ կաթողիկոսական կոնդակով հրաչակվում էր ամենաարժանաւորը, այժմ հեռացնվում է պաշտօնից, և այն ըսպէին, երբ արդէն ուսուցչական խումբ է կազմված և ուսումը պէտք է վաղուց սկսվէր։

Մեզ կասեն. այդպէս է կաթողիկոսի կամքը։ Բայց հօ չէ կարելի ամեն մի կամայականութիւն, հրէշաւոր ապօրինութիւն արդարացնել կաթողիկոսական կոնդակով։

Եւ այդ է պատճառը, որ հասարակութեան մէջ սաստիկ յուզմունք է տիրում։ Հասարակութիւնը չէ կարող չը յուզվել, որովհետև դէպքը շատ վրդովեցուցիչ է։ Եւ արդէն բողոքներ սկսել են կազմակերպվել։ Այսօր բերում ենք այդ բողոքներից մէնը։

Նրանք, որոնց համար թանգ են մայրենի զպրոցի և մտաղ սերնդի շահը, արդարութեան, ճշմարտութեան օրինականութեան շահերը, որոնք զատապարտում են ընութիւնը, կամայականութիւնը և մեր զպրոցական, հասարակական հիմնարկութիւնների բարգաւաճումը տեսնում են միայն օրինականութեան մէջ, պէտք է միացնեն իրանց բողոքների ձայները արդէն հնչված ձայնի հետ։

Պէտք է զգացնել տալ էջմիածնին և «ազգային բիւրօկրատներին», որ չէ կարելի անպատիժ կերպով ոտնակոխ անել օրինականութիւնը և արդարութիւնը։

Հ. Ա.

ԲՈՂՈՔՆԵՐ

I

Էջմիածին, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին.

Ծանօթանալով Յովհաննեան զպրոցի տեսչական հարցի հետ և ճանաչելով չորս հոգաբարձուների գործողութիւնները և զանգատը անպրինցիպային, ծաղած բացառապէս անձնական հողի վրա՝ տեսուչ Լևոն Սարգսեանի դէմ, մենք բարձրացնում ենք մեր ձայնը նրանց անկօրէրկա, ակնյայտի կրքոտ և զպրոցական հոգաբարձուի կոչման անարժան գործողութիւնների դէմ։

Ցանուն արդարութեան, զպրոցական և հասարակական կարգապահութեան, որ ոտնակոխ է արված յիշեալ հոգաբարձուների ձեռքով, մենք խնդրում ենք Ձեր Վեհափառութիւնից թողնել իր զօրութեան մէջ օրինաւորապէս տեսուչ ընտրված Սարգսեանի հաստատման կօնդակը և բարեհաճել հրամայել անմիջապէս սկսել ուսումը զպրոցում։

Բազմաթիւ ստորագրողների կողմից—երդուեալ հաւատարմատարներ՝ Սպէնդիարեան, Միք. Աթաբէկեան, Ռուբէն Յովհաննիսեան, Մամիկոն Գէորգեան, երեցփոխներ՝ Ա. Վարդապետեան, Ստեփան Մնացականեան և ուրիշներ։

II

Նորին Վեհափառութեան Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց, Էջմիածին.

Համաձայն Ձեր Վեհափառութեան հեռագրին, առաջնորդը, վաղը, սեպտեմբերի 26-ի կէսօրին, նիստի է հրաւիրել Մ. Յովհաննեան զպրոցի հոգաբարձական խորհուրդը, առանց տեսչի, լուծելու համար տեսչի և ուսուցիչների մասին խնդիրները, համաձայն այս խնդիրները վիճելի։ Ի նկատի ունենալով, որ այդ խնդիրները արդէն լուծված են նախկին նիստերում, հոգաբարձութեան օրինական կազմով և արձանագրութիւնները հաստատված և ստորագրված են, ես խնդրում եմ, խուսափելու համար սուր ընդհարումներից և յանուն զպրոցի բարեաջողի, առաջարկել առաջնորդին յետաձգել նիստը, որովհետև ես ներկայացնելու եմ ձեզ պատճառաբանված զեկուցագիր՝ մասնագետ-իրաւագէտների եզրակացութեամբ տեսչի ընտրութեան լիակատար օրինականութեան և խորհրդի նախորդ նիստերի կանոնաւորութեան մասին։

Ա. Անանեան

ԲԱՐԶՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ

—Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը հարց է յարուցել երկու նոր համալսարաններ բանալու համար։ Վաղշվայի համալսարանը մտադրութիւն կայ յատկացնելու բացառապէս լեհ ուսանողների համար։

—Մօսկվայի համալսարանի տեսուչը համալսարանի շինութեան մէջ կախել է մի յայտարարութիւն, որով յայտնում է, որ Մօսկվայի քաղաքապետ գեներալ Բէյնբօտը դիմել է իրան խնդրելով՝ տեղեկացնել ուսանողներին հետևեալը. սեպտեմբերի 18-ին և 19-ին համալսարանի շինութեան մէջ ուսանողական ժողով է գումարվել, ուր մասնակցել են այնպիսի անձինք, որոնք համալսարանի կազմին չեն պատկանում և իրանց համարում են սոցիալ-յեղափոխականներ և նոյն կուսակցութեան զանազան դիրքերը, նոյնպէս և ուրիշ զպրոցների ուսանողներ և բանուորներ։ Բաղաքապետը յայտարարում է, որ այդպիսի ժողովները, իբրև օրէնքով անթոյլատրելիներ, անմիջապէս կը լուծվեն։

—Սեպտեմբերի 20-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Կոնստ. մեծէվ. ինստիտուտի № 1 լաբորատորում կայացել է ընդհանուր ուսանողական համաժողով։ Տակտիկայի հարցի մասին վիճաբանութիւնները վերջանալուց յետոյ, ձայների մեծամասնութեամբ ընդունվել է հետևեալ բովանդակութեամբ մի բանաձև. «Առանց փոխելու յեղափոխական մասսային ամեն մասնչելի միջոցներով հաստատուն աջակցութիւն ցոյց տալու մասին կայացրած վճիռները, Կոնստ. մեծէվ. ինստիտուտի ուսանողների համաժողովը որոշել է ինստիտուտը բացված համարել այն պայմանով միայն, որ ժողովրդի կողմից կառավարութեան դէմ սկսած կռուի ամենալարված, սուր մոմենտում ինստիտուտը թողնել ժողովրդի տրամադրութեան ներքոյ։

—Մօսկվայի համալսարանի մէջ կատարվող անցքերին մեծ ուշադրութեամբ են հետևում կառավարական շրջաններում։ Այդ առիթով մանաւոր խորհրդակցութիւն է տեղի ունեցել ներքին գործերի և ժողովրդական լուսաւորութեան մի նիստի մէջ, որտեղ վճռված է, որ այն դէպքում, եթէ համալսարանի խորհրդին աջողվելու չը լինի սեպհական միջոցներով ծաղած բարդութիւնները մեղմել, փակել համալսարանը մինչարի իշխանութեամբ և վերբանալ միայն այն անձանց համար, որոնք ցանկութիւն կը յայտնեն անպայման ենթարկվել պրոֆեսորի խորհրդի բոլոր կարգադրութիւններին։ Բացի դրանից, արտաքսվածներին կարգելվի մուտք ունենալ որևէ ուրիշ բարձրագոյն դպրոցում։

ԲԷԲԵԼԸ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՈՐԾԱԴՈՒԼԻ ՄԱՍԻՆ

Մանկէմի կօնդրեսսի նիստը, որ տեղի ունեցաւ մօտ օրերս, արտակարգ հետաքրքրութիւն էր ներկայացնում, որովհետև նա նուիրված էր ընդհանուր գործադուլի հրատապ հարցին։ Նախորդ օրվայ մեծ մասը կանցեցին «Vorwärts» լրագրի առիթով սկված անընշան հետաքրքրութիւն ունեցող վիճաբանութիւնները, որոնք անձնական միջադեպի բնաւորութիւն ընդունեցին։ Ընդհանուր քաղաքական գործադուլի հարցի վերաբերմամբ զեկուցանում էր Բէբելը, որ առաջարկից հետևեալ բանաձևը.

1) Համագումարը հաստատում է ենայի համագումարի կայացրած որոշումները ընդհանուր քաղաքական գործադուլի մասին։ Երբ կուսակցութեան (Parteivorstand) կառարողական կոմիտեոր անհրաժեշտ կը համարի ընդհանուր գործադուլի դիմելու, նա պարտաւոր է այդ առիթով յարաբերութիւն սկսել արհեստակցական (պրոֆեսիոնալ) միութիւնների (Gewerkschaften) գլխաւոր յանձնաժողովի հետ և ձեռք առնել բոլոր հարկաւոր միջոցները գործի աջողութիւնը ապահովելու համար։

2) Բանուորական պրոֆեսսիոնալ միութիւնները այնպիսի կազմակերպութիւններ են, որոնք միանգամայն անհրաժեշտ են կապիտալիստական հասարակութեան մէջ բանուորների դասակարգային վիճակը բարձրելու համար, և իրանց կարևորութեամբ նրանք ոչնչով պակաս չեն օսցիալ-դեմօկրատական կուսակցութիւնից, որը իրան նպատակ է դրել կռիվ մղել բանուոր դասակարգի մտաւոր մակերևոյթը բարձրացնելու և նրա իրաւունքները հաւասարցնելու հասարակութեան միւս դասակարգերի իրաւունքների հետ քաղաքականի նկատմամբ, իսկ ապագայում ձգտել ազատելու բանուոր դասակարգը ամեն տեսակ կեղեքումներից և շահագործումներից՝ վարձատիրի սիստեմի ոչնչացնելով կազմակերպելով արդիւնաբերելու և փոխանակելու ձևը, որը հիմված է բոլորի օսցիալական հաւասարութեան վրա, այսինքն դէպի օսցիալական հասարակութիւնը։ Ահա այդ նպատակին պէտք է ձգտէ պրոֆեսիոնալ միութիւններին պատկանող ամեն մի բանուոր, որ ունի դասակարգային ինքնաճանաչութիւն։ Այդ պատճառով կուսակցութիւնը և պրոֆեսսիոնալ միութիւնները յանախ պէտք է գործեն մի նպատակի համար և փոխադարձ համաձայնութեամբ։ Միաձեւակ մարտաքայլ ունենալու համար երկու կազմակերպութիւնների կենտրոնական բիւրօները նախապէս պէտք է աշխատեն խորհրդակցել, պայմանաւորվել իրար հետ։ Պաշտպանելով իր առաջարկած այդ բանաձևի նախագիծը, Բէբելը ասաց հետևեալը.

«Երբ մենք անցեալ տարի հեռանում էինք Ենայի համագումարից, մենքից և ոչ մէկը չէր ենթադրում, որ մեզ վիճակված էր լինելու այս տարի էլ զբաղվել ընդհանուր քաղաքական գործադուլի հարցով։ Բայց հանդէս եկան մերկացումներ, որոնք ապացուցնում էին, որ կուսակցութեան կենտրոնական մարմինը և մանաւանդ ես, պրոֆեսսիոնալ միութիւնների գլխաւոր յանձնաժողովների հետ կոնֆիդենցիալ բանակցութիւններ վարելու ժամանակ, հրաժարվեցինք Ենայի հանդամանքի որոշումներից մասսայական գործադուլի հարցի առիթով։ Բայց իրողութիւնը սա է. ես նոյն ժամանակ ասացի միայն, որ ներկայ ժամանակում հարկ չը կայ նոյն իսկ մտածել մասսայական գործադուլ անելու մասին, որը կատարեալ պարտութեամբ կը վերջանար։ Ընդհանուր գործադուլ Գերմանիայում և մանաւորապէս Պրուսիայում ամենեին այն չէ ներկայացնում, ինչ որ ուրիշ ազգութիւնների մէջ։ Մեր հանդէպ կանգնած են թագաւորութիւն, իւնկերութիւն և արդիւնաբերութիւն բարօնների ոյժերը։ Ընդհանուր գործադուլ անելու ամեն մի փորձ կը ճնշվի ամենասոսկալի կերպով։

Մինչև որ մենք լաւ չը կազմակերպվենք, ընդհանուր գործադուլի փորձը ուղղակի անխղճութիւն կը լինի։ Մենք չենք կարող պատասխանատուութիւն յանձն առնել նրա համար։ Ի հարկէ, ազդերի կեանքում պատահում են մօմենտներ, երբ հարկաւոր է լինում coûte que coûte կռուի մէջ նետվել, թէկուզ պարտութեան երկիրղով համակված։ Սակայն այդպիսի մօմենտ չը կար անցեալ զարնանը։ Այն հրամանատարը, որ առաջնորդում է իր զօրքը դէպի անպայման պարտութիւն, խելագար կը յայտարարվի կամ թէ զնդապետ կը լինի 24 ժամվայ մէջ։ Բայց պրոֆեսսիոնալ միութիւնների պարագաները իմ խօսքերից, որոնց հետ նրանք բոլորովին համաձայնվեցին չափազանց լայն եզրակացութիւն հանեցին և վճռեցին, որ ես ընդհանրապէս հրաժարվեցի մասսայական քաղաքական գործադուլի մտքից։ Ներկայումս մենք գեռ ևս չափազանց քիչ կազմակերպված բանուորներ ունենք։ Մինթէ կարծում էք, որ եթէ նրանք բոլորն էլ գործադուլ անելու լինէին, կարող էր այդ բանը առանձին ներգործութիւն ունենալ։ Ի հարկէ, ոչ։ Մեզ ասում են, որ կուսակցութեանը կաղակցէին պրոֆեսսիոնալ միութիւնների անդամները, և օրինակ են բերում ուրիշ երկիրները, ուր տեղի են ունեցել ընդհանուր գործադուլներ։ Բայց այդ որ երկիրներն են։ Բուսասանը։ Սակայն նոյն իսկ նրա յեղափոխութեան ընկված շրջանում ժողովրդական մասսաները հրաժարվեցին հետևել կուսակցութեան պայմանանշանին (պարոլին), մօտինար համարելով անբարեյաջող։ Բացի դրանից ռուսական պայմանները նման չեն մերներին։ Միւս կողմից, ես համաձայն չեմ մեր այնպիսի ընկերների հետ, ինչպիսին է գոհասը Դաւիդը, որը կարծում է, որ մենք ընդմիշտ ապահովված ենք յեղափոխութեան դէմ։ Յեղափոխութիւնները կատարվում են ոչ թէ մեր շնորհիւ, այլ անհաղթելի հետևանք են վերևից կատարվող ծայրայեղ ճնշման (ձայներ. «Բրաւ է»)։ Այդպիսի բաների մասին հարկ չը կայ երկար խօսելու, մանաւանդ կուսակցական համագումարում, բայց ես պէտք է ասեմ ձեզ, որ եթէ փորձեր անելու լինեն ընդհանուր ընտրողական իրաւունքի դէմ ըէյխստագի ընտրութիւնների ժամանակ կամ թէ միութիւնների իրաւունքի դէմ, որ առանց այն էլ շատ սահմանափակ է, այն ժամանակ խօսք անդամ չէ կարող լինել այն հարցի մասին, թէ ուզում ենք մենք, կամ չենք ուզում ընդհանուր գործադուլը։ Մենք պարտաւոր ենք (Ջերմ ծափահարութիւններ)։ Ազատութիւնը, որ մենք արդէն վայելում ենք, չենք թոյլ տալ մեզնից խլելու։ Ապա թէ ոչ մենք կը լինենք ողորմելի, վատթար մարդիկ (բուռն, երկարատև ծափահարութիւններ)։ Լինում են ըօպչներ, երբ արդէն ուշ է փիլիսոփայութիւններ անել և երկար ու բարակ դշռդատել, երբ հարկաւոր է կրակի մէջ նետվել, ու կեանքը զոհել (աղմկալի ծափահարութիւններ)։ Ես համաձայն եմ, որ մենք չափազանց քիչ ենք դեռ տարել պրուսական լանդտագի մասին։ 30 տարի սը-րանից առաջ ես ինքս եմ ահեղ ֆիլիպիկա արտասանել լանդտագի ընտրութիւններին մասնակցելու դէմ և ընդունել տուեցի մի շատ կծու բանաձև։ Խոստովանում եմ, որ դա յիմարութիւն էր, բայց փաստերը չէ կարելի ջնջել։ 50 տարի շարունակ բանուորները անտարբեր էին վերաբերվում դէպի ընտրութիւնների նուաստիման սիստեմը և այժմ յանկարծ ուզում են միանգամից ստեղծել այդ շերտի վրա մասսայական տրամադրութիւնը, որ անհրաժեշտ է մասսայական գործադուլի համար։ Այդպէս ուրեմն, չը խաբենք մեզ այդ առիթով։ Թող մենք մեր խոստովանութեամբ ուրախացնենք մեր հակառակորդներին, բայց մենք անկեղծաբար պէտք է արտայայտենք այն, ինչ որ մտածում ենք. որովհետև մենք չենք ուզում զբաղվել ապագայի երազներով, այլ ցանկանում ենք ի նկատի առնել բէալ պայմանները»։

Այնուհետև Բէբէլը մատնանշում է, որ հակառակ ընդհանուր գործադուլի կողմնակիցների հաւատացումներին ոչ Համբուրգում, ոչ Պրուսիայում, ոչ էլ Սաքսոնիայում բարեյաջող տրամադրութիւն չը կայ նրա վերաբերմամբ բանուորների մէջ, և խնդրում է համագումարին մերժել այն բոլոր առաջարկութիւնները, որոնք վերաբերում են մասսայական գործադուլի շուտափոյթ կազմակերպման։ Այդ առաջարկութիւնների թւում կար մէկը, որ պահանջում էր ընդհանուր գործադուլ յայտարարել այն դէպքում, եթէ Գերմանիան մէջամտելու լինի ռուսական գործերին ռուսաց յեղափոխութիւնը ճնչելու նպատակով։ Ահա թէ ինչ է ասել Բէբէլը այդ առաջարկութեան առիթով. «Ես մի այդպիսի քայլ Գերմանիայի կողմից անկարելի եմ համարում։ Ի հարկէ, կայսրը, իշխան Բիւլովը, բոլոր ըէակցիոներներն ու բուրժուաները սրբոտանց համակրում են Պետերբօրգի ըէժիմին և ռուսական կառավարութեանը և աջողութիւն են մաղթում նրանց ռուսաց յեղափոխութիւնը ճնչելու գործում։ Բայց ցանկութիւնից մինչև գործը մի անգին քայլ է։ 1792 թւի փորձերը շատ էլ մխիթարական չեն։ Բացի դրանից Պրուսիան այժմ համաշխարհային կօալիցիա ունի ոչ իր կողմում, այլ իր դէմ։ Իր միջամտութեամբ ռուսաց գործերին Գերմանիան համաշխարհային պատերազմ կը ստեղծէր, որի հետևանքները այնքան դժուար կը լինէր նախատեսել, որ մեր կառավարող շրջանները երբէք այդպիսի այլ չեն համարձակվիլ անելու։ Ես վերջացրի ասելիքս»։ («Բ. Բ.»)

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՅՑ

Սեպտեմբերի 20-ին

«Իրշադ» թերթը լրագրի ներկայ տարվայ № 183-ում տպված «Ինչ պէտք է անենք» յօդուածի թարգմանութիւնը, որը բերված էր «Մշակի» № 184-ում, իր ժամանակին բուռկան տարաձայնութիւնների տեղիք տուեց Շուշու հայերի և թուրքերի շրջանում։

Թուրքերը սկզբից մերժում էին, ասելով, որ այդ վիրնագրով և այդօրինակ պրօվօկացիական ոգով գրված յօդուած երբէք չէ եղել «Իրշադ»-ի մէջ, և ուեւայնում էին, որ այդ յօդուածը շինծու է և «Մշակի» երևակայութեան արգասիք։

Բայց երբ հայերը ներկայացրին թուրքերին «Իրշադ»-ի № 183-ը, այդ ժամանակ մեր հաբեանս-եղբայրները սկսեցին խոստովանել «Իրշադ»-ի անտակտ և ֆլասակար ուղղութիւնը հայ-թուրքական խնդրի վերաբերմամբ, և նրանցից շատերը սկսեցին համոզել հայերին, որ իբր «Մշակ»-ն էլ նոյն ուղղութեանն է հետևում ինչ որ «Իրշադ»-ը, հետևապէս դիմում անել կառավարութեան դադարեցնելու այդ երկու թերթերի հրատարակութիւնը։

Թուրքերի այդ առաջարկութիւնը դրական հետևանքի չը հասաւ և մերժվեց հայերի կողմից։

Մենք անչաւ դատելով՝ կասենք մեր հաբաղաքացի թուրքերին, որ «Մշակ»-ը իր հիմնադրի օրից սկսած մինչև այժմ եղել է ազգերի համերաշխութեան ախոյեան-քարոզիչ և երբէք չէ թոյլ տուել իրան և չէ թոյլ տալիս ներկայումս էլ դաւաճանել իր սկզբունքին, մտցնել իր էջերի մէջ նեղ-ազգայնական պրօվօկացիական ոգով ներշնչված յօդուածներ, ինչպէս այդ անում է շաբաթական հոդվածաց «Իրշադ»-ը։

Մեր թուրք հարևաններին բարեկամաբար խորհուրդ կը տայինք, փոխանակ դադարեցնել տալու թերթը, դիմում անէին «Իրշադ»-ի խմբագրութեան և խնդրէին՝ չը զետեղել իր էջերում թուրք ինտելիգենտ հասարակութեան տակտիք-թղթակիցների տաղանդ նամակները կամ յօդուածները հայ-թուրքական խնդրի առիթով գրված, որպիսի նամակները և յօդուածները «Իրշադ»-ը ամփոփելով իր էջերում, թէ ինքն է «հալած իւղի» տեղ ընդունում և թէ ընդունել տալիս թուրք կիսակրթ մասսային։

Այդպիսի տակտիք-թղթակիցներից մէկի՝ ոմն Բէհբուդովի գրած նամակը Աղդամից՝ կարդացինք «Իրշադ»-ի վերջին օրերս լոյս տեսած համարներից մէկում, այն է № 215-ում,

Բէհբուդովը խօսելով իր նամակում հայ-թուրքական խաղաղաբար կոմիսիայի Շուշի-Եւլախ գծի վրա կատարած երկու ազդերի հաշտութեան գործի աջող արդիւնաւորութեան (!!) մասին, աւելացնում է որ, «Դաշնակցութիւնը, նորից ամեն տեղ հայ պրօվօկատորներից խմբեր կազմակերպելով, յարձակվից Ջանդզուրի և Զէբրայիլի գաւառներում գտնվող թուրք գիւղերի վրա, սպանեց, թալանեց, կանանց և երեխաներին մերկ ու բոկոտն անպատանները ցրեց»։

Նամակագիրը մեծ զարմանքով զոչում է, թէ ինչու ռուսաց մինիստրներից սկսած մինչև Փոխարքան, նահանգապետները, զաւառապետները և ստորին ոստիկանն անգամ անուշադիր են դէպի հայերի ներկայ բռնած դիրքը թուրքերի վերաբերմամբ, որոնց (հայերի) սոսկ նպատակն է թուրքերին ընկնջել և այնուհետև «հայկական անկախ կառավարութիւն ստեղծել Ռուսասանում»...

Այդպէսնակ ատեղ-ցվեղ, մտացածին նպատակներ վերագրելով հայերին, Բէհբուդովը իր նամակը այսպէս է վերջացնում.

«Եթէ երկրագնդի վրա զոյութիւն ունեցող կառավարութիւններն ու օրէնքները հայերդ չէք ուզում ճանաչել և ձգտում էք Կովկասում ձեզ համար մի առանձին «Հայկական թագաւորութիւն» ստեղծել, այդ լինելու բան չէ։ Եթէ ռուսաց կառավարութիւնը ինքը պրօվօկացիայի մէջ չունենայ երեք օրվայ ընթացքում կարող է բոլոր հայերին ընաջինջ անել։ Բայց թէ ինչի մէջ է կայանում կառավարութեան ներկայ քաղաքականութիւնը, մենք էլ չը գիտենք։ Ով գիտէ, թուրքերս էլ եթէ հայերի պէս մի խռովասէր ժողովուրդ լինէինք, գուցէ մեզ վրա էլ կառավարութիւնը յարգանքով նայէր և ամեն ինչ թոյլ տար»։

Բէհբուդովը այստեղ «Իրշադ»-ում տպված այդ նամակի համառօտագրութիւնը, մեր շուշեցի և առհասարակ բոլոր տեղերի թուրքերի բանիմաց տարրին համոզում ենք, որ անպայման հարկաւոր է դիմում անել «Իրշադ»-ի խմբագրութեան, խնդրելով հեռու պահել իր էջերը «ջուրը պղտորող» ապօրինական պրօվօկացիական դրութիւններից։

Մ. Ս.

ԵԱՊՕՆԻԱՆ ԵՒ ԻՍԼԱՄԸ

IV

Ո՞վ պիտի դարձի բերէ Եապոնիային, ո՞վ պիտի իսլամական աշխարհը վիրակենդանացնէ, մահմեդականութեան ծոցը մացնելով և՝ Նոր Ծագող Արեգակին։

Ահա այն մտատանջող հարցը, որ տալիս էր պ. Ազատեվը։ Յետոյ նա մեզ յայտնում էր, որ այդ ծանր ու վսեմ գործը պիտի գլուխ բերէ մի անգլիացի «փառաւորված իսլամով»։

Բանից դուրս է գալիս, որ քրիստոնէութիւնը պիտի լինի իսլամին փրկողը։

Իսլամութիւնն ընդունած Աբդուլլահ Վիլհէլմ անգլիացուց յետոյ, հրապարակ է գալիս մի այլ «գեւուոր», դարձեալ փառաւորված իսլամով, որ պատրաստակամութիւն է ցոյց տալիս Մահմէդի նուիրական դրօշակը յաղթականօրէն անկելու Նիպպոնի հողու կատարների վրա։

Ահա ինչ է ասում «Իրշադը» «Կարևոր նամակ» տիտղոսակիր գրութեամբ.

Այս նամակը ուղարկել են մեզ Թէհրանից։ Նամակագիրը նախ՝ քրիստոնեայ, ապա իսլամական կրօնով փառաւորված մի անձ է, որ մեր ատաւծաստայտ կրօնի ճշմարտութեան մասին հեղինակած մի շարք գրքերով հռչակաւոր է հանդիսացել ամբողջ Պարսկաստանում։ Այս անձի մասին մօտերս մամլրման խօսել խոստանալով՝ առ այժմ բաւականանում ենք նրա՝ մեր խմբագրութեան ուղղած պարսկերէն նամակը իր թարգմանութեամբ տպագրելով։

«Պատասխան «Իրշադ» պատուական լրագրին։

«Գրել է՛ք, որ Եապոնիայի կայսրը, միկադոն, կրօնների ուսումնասիրութեան համար մի ժողով է կազմել և հրաւիրում է ամեն երկիրների կրօնաւորներից գործին տեղեակ անձինք։ Եւ այդ առիթով եապոնական լրագիրներից մէկի խմբագիրը, գիմելով «Թէրջիման»-ի խմբագիր Իսմայիլ բէգին, խնդրել է որ մի մարդու ընտրելով ուղարկէ միկադոյի ժողովին։ Եւ դուք էլ ավստացել էք, որ այդ տեսակ մարդ այժմ հաղուագիւտ է և գտնել գոյութիւն չունէ Ռուսասանում։ Կարդալով այդ յօդուածը՝ իմ իսլամական ջանասիրութիւնը զրգռվելով՝ ես ինձ պարտք համարեցի ձեր ազնուութեան յայտնել, որ ես պատրաստ եմ այդ ծառայութիւնը կատարել։ Իմ նուաստս կենսագրութիւնը «Ինա-իլ-Ալամ ֆի Նասրէթ-իլ-Իսլամ» գրքում տպված է, և շատ հաւանական է, որ այդ գիրքը ձեր ազնուութեանը յայտնի չէ եղել։ Դրա համար համառօտ կերպով ասեմ, որ ես մեծ քահանաներից մէկն էի, և ուսումնասիրութեան շնորհիւ մահմեդականութեամբ փառաւորված լինելով՝ քանի տարիներից ի վեր բազմաթիւ գրքեր հեղինակել եմ. իմ հեղինակած գրքերի թիւը քսան հաստոցից աւելի է։ այդ գրքերը գրել եմ մահմեդական ատաւծաստայտ կրօնի ճշմարտութիւնը տպագրելու և միւս կրօնների սխալութիւնը հաստատելու համար։ Նրանցից մի քանիսը լոյս տեսել են, և այն նպատակը, որին հետապնդում է այսօր միկադոն, ես սրանից առաջներում տարի առաջ իրագործել եմ և այժմ էլ պատրաստ եմ իրագործել։

«Այդ, յայտնեցէք ում որ հարկաւոր է և պատրաստեցէք այն միջոցները, որ պէտք են ինձ Եապոնիա գնալու համար։ Ասատնոյ ողորմած օգնութեամբ և ատաւծաստաք մարգարէի աջակցութեամբ իսլամի երեսը սպիտակ և պանծալի դուրս կը բերեմ, ինչ որ ամբողջ աշխարհի զովիսոնն ու փառաբանութեան պատճառ կը հանդիսանայ։ Աւետարանի լեզուից շատ լաւ կը հասկանամ. ես ինքս կրթութիւնս ստացել եմ Եւրոպայում և այժմ ընկերում եմ թէհրանում, և իսլամական ամբողջ հոգևորականութիւնը կարող է հաստատել, որ, բացի ինձանից, ոչ ոք չէ կարող այդ ծառայութեան տակից դուրս գալ։

Գրեց՝ Հակիր Մահմէդ Սեդրէ Ֆէխրիլ-Իսլամ, հաստատված թէհրանում»։

Երկրորդ նամակը, որ ներկայացնում ենք մեր ընթերցողներին, գրել է Հնդկաստանի մահմեդական հոգևորականներից մէկը՝ Հիւսէյն էֆէնդին, որ ման է եկել Եապոնիայում իսլամը տարածելու համար։ Հիւսէյն էֆէնդին իր նամակով, ուղղված Հնդկաստանի մահմեդական լրագիրներից մէկի խմբագրին, պատմում է իր պրօպագանդի մասին։ Նամակը գրված է ներկայ տարվայ արաբական մուհարրէմ ամսի 18-ին, Տոկիոյից։ Ահա,

«Նախ և առաջ բարևներս։ Վաղուց ի վեր ձեզ չէ կարդանալ գրելուս պատճառը սաստիկ զբաղված լինելս է։ Ութ ամիս է, որ Հնդկաստանից դուրս գալով Եապոնիայումն եմ գտնվում։ Ես այժմ, ման գալով Եապոնիայի քաղաքները, մեծապանծ Դուբանից իսլամութեան առաքինութեան, գեղարուեստութեան մասին քարոզելս և խրատներ եմ տալիս։ Այժմ այս թղթիս գտնվում եմ Եապոնիայի ամենագեղեցիկ և ամենաշէն քաղաքներից մէկին, Նագասակիի մէջ։ Այս քաղաքում բաւական մեծ թիւով օտարականներ կան, մեծ մասով ուսուներ և ամերիկացիներ։ Ցաճախ տեսակցեցի և խօսակցեցի այստեղի հռչակաւոր հոգևորականների և գիտնականների հետ։ Նրանք առաջարկեցին տալ իսլամութեան առաւելութիւնների մասին։ Ես էլ այդ առաջարկը մեծ ուրախութեամբ ընդունեցի և մի օր որոշեցի քարոզելու համար. քարոզիս մասին յայտարարութիւն տպել տուի լրագիրներում։ Որոշված օրը նշանակված տեղն էին եկել 3000 հոգի։ Դրանց կէսից աւելին Եապոնացիներ էին։ Ես խօսեցի օրքան կարող էի, օրքան լեզուս դանում էր (եապոներէն լեզուով) իսլամի մեծութեան, վերադասութեան մասին և յետոյ բաւական տեղեկութիւններ տուի և միւս կրօնների վրա։ Երկուս և կէս ժամ տեղ քարոզիցս ամեն մարդ դոհ էր և շնորհակալ։ Ինձ առաջարկեցին մնալ Նագասակիում, մինչդեռ ես պարտաւո

գոյան են մնացել։ Եթէ մարդիկ անպէտք էին, ինչու՞ էիք ընդունում, եթէ պէտքական, ինչու՞ էիք հիման վրա էք քաղցած մը արդար օրէնքի հիման վրա էք քաղցած մը արդար օրէնքի հիման վրա։

Այժմ հարց. այս բոլոր բարեփոխութիւններ մոցնելուց յետոյ՝ ինչ պէտք է պահանջը ուսուցչից։

Ուսուցիչը զբաղուում մանաւանդ փոքրիկներ համար, այն անձնուրաբութիւնն է, որի մէջ ծառայելիս ոչ ոք չի կարող ասել, թէ ինչ ցիչը չէ նկատել որ փոքրիկները դիտում և նմանում են ուսուցչի նոյնիսկ արտաքին նշաններին ու ձեւերին։ Ուսուցչի զարգացումը, արդարամտութիւնը, անկողմնապահութիւնը, հնազանդութիւնը, մաքրասրտութիւնը շատ մեծ ազդեցութիւն են գործում նրանց վրա։ Սրանից հետևում է, որ ուսուցիչը նախ և առաջ պէտք է լինի «մարդ» բառիս ընդարձակ իմաստով։ Նա աշակերտների առաջ կենդանի օրինակ է այն բոլոր յատկութիւնների, որոնց բնական է ամբողջ։ Բնաւորութեամբ թոյլ և ձգտում է զգլոցը։ Բնաւորութեամբ թոյլ և ձգտող մարդիկն են միայն պահանջում լսել այն, ինչ ասում են և ոչ թէ գործել նրանց գործածը։ Այսպիսի բան երբէք չէ կարելի պահանջել փոքրիկներից, Այդ պատճառով էլ ոչ միայն ուսուցչի զգլոցի կանոնը, այլ և զրոյնը պէտք է միանգամայն օրինակելի լինի։

Այս հանգամանքն աչքի առաջ ունենալով պէտք է վերին աստիճանի զգուշութեամբ վարվենք ուսուցչի ընտրութեան գործում։ Չը վարվենք ուսուցչի ընտրութեան գործում։ Չը մարդիկը ուսուցչի մասին մի ուրիշ կողմն էլ է բաց անում։

Գ. Հարց, Վարանդան կամ Ղարաբաղը եթէ արիւնի մէջ է և եթէ մարդիկ գնում են պաշտպանելու, դա դեռ յեղափոխական գործ չէ։ և մի ամբողջ կոմիտէներ կան, որը իր վրա յեղափոխական կոչումն ունի, պատիւ չի բերի միմիայն ինքնապաշտպանութեան ինքդով զբաղվել, որովհետև ինքնապաշտպանութիւնը յեղափոխական գործ չէ կարող համարվել։ Այլ, ենթադրենք թէ Ղարաբաղում կամ Վարանդայում ինքնապաշտպանութեան գործը ծանրանում է մեզ վրա։ իսկ միւս գաւառներում, ուր ինքնապաշտպանութեան կարիք չէ զգացվում, ինչով զբաղվենք։ Արդեօք բաւական չէ շահագործել մեր խեղճ ժողովուրդը՝ միմիայն նրա զգացմունքները շոյելով ու չիրը գատարկելով։ Այո, երբ գութ լինելիք գիւղերում, երբ ժողովրդի հետ խօսելիք, այն ժամանակ այդպէս չէիք գատի։ իսկ ինչ վերաբերում է նրան, թէ «մի այսպիսի ժամանակում, երբ ժողովուրդը արիւնաքամ է լինում, երբ սոց.-դաշնակցականները հեկեղեկն ազգից բաժանելու համար էջմիածնում ծրագիրներ են մշակում» ըստ ձեր տեսակէտի, դրա դէմ ես կասեմ, որ աւելին կասէիք, եթէ մի 5—6 օր տանուչորս կղերականների մոտ աշակերտէիք, որով և պրօվոկացիան լրիւ կը լինէր։

Գ. խմբագիր ակնարկում է և այն բանի մասին, թէ «գենեռալ-նահանգապետի մի փոքրիկ սարապի ուրուականից վախեցած՝ գիւղացիներին պատսախանել են, թէ մի կերպ ճոյա տարէք, տուէք հարկը»։ Այդ այն գիւղն է, որի գաւակը կոչվելու իրաւունքը ես ես ունիմ և հէնց այդ ժամանակ էլ այնտեղ եմ եղել։ բայց բոլորովին զրպարտութիւն է դա։ Ռուսական մի լաւ ասացվածք կայ «Слышалъ звонъ, да не знаетъ гдѣ онъ». Գ. Համ.! խորհուրդ կը տամ ձեզ՝ մէկ գնաք այդ գիւղը, դաք ու յետոյ խօսէք, և ոչ թէ կարծեսից։

Մի բան, որ բոլորովին անտանելի է, դա այն է, որ մի գլուխ ակնոցներս խլացրին զրպարտիչներ։ Մարդ այդքան էլ նամարդ չի լինի։ էն ինչ անենք որ խմբագիր էք եղել։ հէնց միտքս էլ երեսներովս պիտի տաք։

Գ. Համ.! ձեզ Երևանում չէին ճանաչում։ բայց ճանաչեցի «Կոնդ»ի ժողովում ձեր թափած ձեզ համար քաղցրանչիւն փողոցային հայհոյանքներից, որ խնդրում եմ չարտաք։ իսկ խմբագիր Մխիթարը վաղուց յայտնի է։ Հեռացէք մեր երկրից, որ ուզում էք գժոնք դարձնել, և բաժանման վիճ մի փորէք մեր և ռուսական եղբայրների միջև։

Դուք իրաւունք չունէք այդ անելու, քանի որ ես ցանկանում եմ եղբայր լինել։ Ո՞չ, մեր կովկասեան գործունէութիւնը բնաւ մեղ չէ բաժանում մեր հին գործից, որ համարեա թէ միս ու արիւն է դարձել մեր մէջ։ Բայց ինչ գործ կայ—փող տալ և եթէ կարիք լինի անցնել երկիր։ Այո, երբ մեր անտանելանը արդէն բարձրանում է, մենք աւելի շատ փող կը տանք, քան թէ առաջ էր, և չենք խնայի մեր երիտասարդ արիւնը ռաճկաայ դատի համար։ Չէ, մենք այդքան գործը պիտի անենք. հիմա թող Մխիթարները նանգիստ մնան։ Կովկասեան մեր բոլոր գործերը մեր այժիրով կը տանենք և չենք խնդրի նրանց գալու կոզակի դէմ կռուել։ թող միասին մեղ հետ ռաճկաայ այն բոլոր եղբայրները, որոնք եղբայր են բարոյ ընդարձակ մտքով։ Իսկ մենք ամենայն ուրախութեամբ կերթանք և Տաճկաստանում կառավարութեան դէմ էլ կը կռենք այնպէս, ինչպէս կռուել ենք մինչև այժմ։ Ես համոզված եմ, որ իմ ռաճկաայ եղբայրներն երբէք չեն նեղանայ, եթէ ես ռաճկաայ դատին ծառայելով հանդերձ՝ ինձ համար էլ օր լաց կը լինեմ, իմ իրաւունքների բռնարարման դէմ էլ կը մաքառեմ։ Տաճկաայ եղբայրներս, միանգամ, սպմենք մեր շարքերը, որ Մխիթարեաններ, Համիդիեի և Մեծ-Ախպէրների պէս մարդիկ չը կարողանան մեղ բաժանել։

Կովկասեցի Դեբենիկ

—

Շուլաէր, սեպտեմբերի 16-ին

«Զանգի» № 20-ի մէջ Շուլաէրից իր զրված նամակով պ. Գ. Աւանեան զարմանք է յայտնում, որ տեղիս զգլոցների հոգաբարձութիւնը գլրոցի գանձին չէ տուել իրան ու նմաններին։ Իսկապէս պիտի զարմանալ հոգաբարձութեան այդ արարքի համար, եթէ, պարոն Աւանեան, գրէիք և ձրի չը տալու պատճառը, որից յետոյ գուցէ մեղ աւելորդ կը լինէր պատասխանելու։ Մի ամիս առաջ այդ նոյն պարոններ հոգաբարձուներից խնդրեցիք գանձին յօգուտ բեմի ներկայացում տալու։ հոգաբարձութիւնը իր ուրախութիւնը յայտնելով բեմը դրեց ձեր տրամադրութեան տակ առանց վարձի, քանի որ Շուլաէրում միակ բեմը գլրոցինն է, գլրոցն էլ թատրոն լինելու համար պահելու։ Սակայն մեղ խայթեցիք, նկամուալ չը տուիք գլրոցի միակ բեմը ազգերիարար զրկում էք նրանց փոդերով գնած իրերից և չէք հաւատում նրանց ընտրած հոգաբարձուներին մի քանի փայտանոցը էլ ուր մնացին ձեր մեծ-մեծ ագռիր արած ճռճռան ճառերը։ Մարքսի ու Կաուցկու վարդապետութիւնը, ժողովրդական և համայնացման մեծ ուղղութիւնը օրին դուք առանց հասկանալու ասնամարեցիք։ Ամենն մի խելքը գլխին մարդ համոզված է, որ, գաւառներում թատրոնի պատիւը բարձր պահելու համար, սիրողների խմբի մէջ չէ կարելի ընդունել իրանց հօպսպները քամուն տալով և գոգուելու համար արտաքսած ազէանեներին։ Սիրողների խմբի կորիզը միշտ եղել է ուսուցչական խումբը, նա էլ կը մնայ։ Այս բոլորից յետոյ, պ. Աւանեան, երբ դուք պատմեցիք ձեր խելքով այն ազա-հոգաբարձուին գանձի համար, նա իրաւունք չունէր ասելու՝ «դուք խարեալ էք, ձեզ առանց վարձի դանձը չենք տայ, եթէ մեղ կը դիմեն ազատ, ձեզ այն նորել սիրողները, որոնք մեղ չենք խաբել, և ներկայացման նպատակի ինքնշատօրեն են, մենք նրանց կը տանք գանձը, գուցէ նոյնիսկ ձրի, թէկ մեր գլոյցը աւելի մեծ կարիք ունի»։

Իսկ ինչ վերաբերում է այն հարցին, որ հոգաբարձութիւնը անպատեալ «գնատեսաց տրամոսով, որը առաջինն է հիմնել ձրի հասարակական բուժարան, գրադարան, պարտադիր ընդհանուր ձրի կրթութիւն, հոգեբի համայնացման խնդիրներ և այլն և այլն։ Եւ մի այսպիսի համակրելի հասարակութեան գլխոյն միակ բեմը ազգերիարար զրկում էք նրանց փոդերով գնած իրերից և չէք հաւատում նրանց ընտրած հոգաբարձուներին մի քանի փայտանոցը էլ ուր մնացին ձեր մեծ-մեծ ագռիր արած ճռճռան ճառերը։ Մարքսի ու Կաուցկու վարդապետութիւնը, ժողովրդական և համայնացման մեծ ուղղութիւնը օրին դուք առանց հասկանալու ասնամարեցիք։ Ամենն մի խելքը գլխին մարդ համոզված է, որ, գաւառներում թատրոնի պատիւը բարձր պահելու համար, սիրողների խմբի մէջ չէ կարելի ընդունել իրանց հօպսպները քամուն տալով և գոգուելու համար արտաքսած ազէանեներին։ Սիրողների խմբի կորիզը միշտ եղել է ուսուցչական խումբը, նա էլ կը մնայ։ Այս բոլորից յետոյ, պ. Աւանեան, երբ դուք պատմեցիք ձեր խելքով այն ազա-հոգաբարձուին գանձի համար, նա իրաւունք չունէր ասելու՝ «դուք խարեալ էք, ձեզ առանց վարձի գանձը չենք տայ, եթէ մեղ կը դիմեն ազատ, ձեզ այն նորել սիրողները, որոնք մեղ չենք խաբել, և ներկայացման նպատակի ինքնշատօրեն են, մենք նրանց կը տանք գանձը, գուցէ նոյնիսկ ձրի, թէկ մեր գլոյցը աւելի մեծ կարիք ունի»։

Իսկ ինչ վերաբերում է այն հարցին, որ հոգաբարձութիւնը անպատեալ «գնատեսաց տրամոսով, որը առաջինն է հիմնել ձրի հասարակական բուժարան, գրադարան, պարտադիր ընդհանուր ձրի կրթութիւն, հոգեբի համայնացման խնդիրներ և այլն և այլն։ Եւ մի այսպիսի համակրելի հասարակութեան գլխոյն միակ բեմը ազգերիարար զրկում էք նրանց փոդերով գնած իրերից և չէք հաւատում նրանց ընտրած հոգաբարձուներին մի քանի փայտանոցը էլ ուր մնացին ձեր մեծ-մեծ ագռիր արած ճռճռան ճառերը։ Մարքսի ու Կաուցկու վարդապետութիւնը, ժողովրդական և համայնացման մեծ ուղղութիւնը օրին դուք առանց հասկանալու ասնամարեցիք։ Ամենն մի խելքը գլխին մարդ համոզված է, որ, գաւառներում թատրոնի պատիւը բարձր պահելու համար, սիրողների խմբի մէջ չէ կարելի ընդունել իրանց հօպսպները քամուն տալով և գոգուելու համար արտաքսած ազէանեներին։ Սիրողների խմբի կորիզը միշտ եղել է ուսուցչական խումբը, նա էլ կը մնայ։ Այս բոլորից յետոյ, պ. Աւանեան, երբ դուք պատմեցիք ձեր խելքով այն ազա-հոգաբարձուին գանձի համար, նա իրաւունք չունէր ասելու՝ «դուք խարեալ էք, ձեզ առանց վարձի գանձը չենք տայ, եթէ մեղ կը դիմեն ազատ, ձեզ այն նորել սիրողները, որոնք մեղ չենք խաբել, և ներկայացման նպատակի ինքնշատօրեն են, մենք նրանց կը տանք գանձը, գուցէ նոյնիսկ ձրի, թէկ մեր գլոյցը աւելի մեծ կարիք ունի»։

Գ. Համ. Ինչ ասենք, ինչ գրենք, ինչ գրենք։ Ինչ ասենք, ինչ գրենք։ Ինչ ասենք, ինչ գրենք։ Ինչ աս

վարձել մի դռնապան։ Այն տանտէրերը, որոնք կը խախտեն այդ պարտադիր որոշումները, կենթարկվին տուգանքի։

—

«Մշակի № 207-ումտպած էր, որ Պապիկեացի խանութից գողացված կօշիկները ոստիկանութիւնը գտել է Օ. և Մ. Յարութիւնեանցների մօտ։ Դէպքը տեղի է ունեցել հետևեալ հանգամանքներում. սեպտեմբերի 22-ին մի անյայտ անձնաւորութիւն տարել է Յարութիւնեանների մօտ կօշիկներ և առաջարկել է դնել։ Յարութիւնեանները, տեսնելով որ կօշիկները Պապիկեանցինն են և գողացված, անմիջապէս բերողին յանձնել են I քաղաքամասի ոստիկանութեանը և յայտնել են Պապիկեանցին դէպքի եղելութեան մասին։

—

Պետական Դումայի նախկին պատգամաւոր Իս. Բաժիշվիլին, ինչպէս հաղորդում է Ռուսաստանի հեռ. գործակալութիւնը, ազմինխարատիվ կերպով աքսորում է 3 տարով Սիբիր։

—

Պետերբուրգից գրում են «Тифлисъ» լրագրին, որ ներքին գործերի մինիստր Պ. Ա. Ստօլիպինը Կովկասի շրջանի ոստիկանատան դիւանատան կառավարիչ Մ. Ի. Գուրօվիչի հետ երկար խօսակցութիւն է ունեցել Կովկասի գրութեանը վերաբերեալ հարցերի մասին։ Գուրօվիչը հրաւիրված է եղել նաև մինիստրների խորհրդի նիստին։

—

Բագուից հեռագրում են «К. Ж.» լրագրին, որ սեպտեմբերի 25-ի ցերեկվայ ժամը մօտ 2-ին մի անյայտ անձ տորձանակի 2 հարուածով վիրաւորել է գիմնազիայի տեսուչ Իվանովին։ Մարդասպանը անյայտացել է։ Վիրաւորվածի դրութիւնը համարեա անյուսալի է։

—

Մօտ օրերս Բաքւում կազմվել է թուրք երիտասարդներից կազմված մի նոր դրամատիքական խումբ «Համիդ» անունով։ Առաջիկայ կիրակի այդ նոր խումբը Լալայեվի պասաժի սրահում տալու է իր անդրանիկ ներկայացումը։

(«Баку»)

—

«Баку» լրագիրը հաղորդում է որ Բագուի նահանգի Մաշթագա գիւղում տեղական երկրագործական ընկերութիւնների թշնամական յարաբերութիւնները կրկին վերսկսվել են, չը նայելով որ մօտ ժամանակներս տեղական պատուաւոր մուսուլմաններ Հաջիէվ, Թաղիէվ և այլն այնտեղ էին գնացել և հաշտեցրել թշնամի կողմերը։ Սակայն մի ամսվայ խաղաղութիւնը խախտվել է յանկարծ և աւելի սուր կերպարանք ստացել։ Անցեալ ուրբաթ օրը սպանվել են երկու հոգի, շաբաթ առաւօտեան դարձեալ երկու հոգի։ Երկիւղ են կրում լուրջ բարդութիւններից, որովհետև երկու թշնամի կողմերն էլ բազմաթիւ կուսակիցներ ունեն և կարող է ընդհանուր կոտորած ու ջարդ լինել։ Եթէ կառավարութիւնը ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնելու չը լինի վերջ տալու համար, կարող է ամբողջ գիւղը ոչնչանալ։

—

Բագուի հայոց եկեղեցու հոգաբարձութեան հրաւէրով Բագու է եկել յայտնի երաժշտագէտ, Միւնխենի արքունական երաժշտ. ճեմարանի աբօյլվնտ և հռչակաւոր պրոֆ. Բէյնբերգի աշակերտ Ն. Ամիրխանեան, իբրև երգիչ ս. Լուսաւորչի եկեղեցու և հայոց դպրոցների երաժշտութեան ուսուցիչ։ և ինչպէս հաղորդում է «Баку» լրագիրը, արդէն սկսել է երաժշտական խումբը կազմել։

—

Սեպտեմբերի 14-ից մինչև 20-ը կայացել և իրագործվել են զինուորական-դաշտային դատարանների դատավճիռները Սօսնովիցում, Բիդգոյում, Կելցում, Բէլօստօկում, Բախմուտում։ Կիէվում և Բութայիսում։ Ընդամենը 6 օրվայ ընթացքում մահվան պատիժ են տուել 25 հոգու, իսկ մինչև սեպտեմբերի 14-ը զինուորական - դաշտային դատարանի վճռով իրագործված պատիժներն էլ եթէ հաշուելու լինենք, զոհերի ընդհանուր թիւը կը հասնի 54 հոգու։

—

«Бирж. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ Բալթիական երկաթուղու Լիգօվօ կայարանում կալանաւորվել են մի քանի տղաներ ու աղջիկներ, որոնք քարեր էին նետել № 35 գնացքի վրա, որով գնում էին Մեծ Իշխան Սերգէյ Միխայլովիչը և Օլդենբուրգեան արքայազնը։ Քարերից մէկը ընկել է այն կուպէն, ուր նստած են եղել օգոստափառ անձինքը։

—

«Страна»-ն հաղորդում է, որ Պետերբուրգի հեռագրական գործակալութիւնը հրաժարվել է իր թղթակիցներից շատերի ծառայութիւններից, որոնք համակրում են ազատագրական շարժումը։ Գործակալութիւնը այժմ նշանակում է թղթակիցներ բէկգիօն տարբերից։

—

Ֆինանսական մինիստրութեան տարիֆային գործերի խորհուրդը, ինչպէս լսել է «Нов. Путь» լրագիրը, առաջարկում է երկաթուղային տարիֆը ճանապարհորդներ տանելու համար հոկտեմբերի 15-ից սկսած 20% աւելացնել։

—

Դայրաքաղաքի լրագիրները, իբրև լուր, հաղորդում են, որ հոկտեմբերի սկզբներում կայանալու է, ֆինանսական գեներալ-նահանգապետ Հերարդի նախագահութեամբ, հիմական օրէնքները վերանքնելու համար կազմված յատուկ մասնաժողովի առաջին նիստը։ Այդ մասնաժողովի կազմի մէջ, բացի բարձր բիւրօկրատիայի ներկայացուցիչներից, կը մտնեն նաև հասարակական մի քանի գործիչներ և իրաւաբաններ։ Այդ մասնաժողովի հաւաքած բոլոր նիւթերը կը յանձնվին մինիստրների խորհրդի քննութեանը, որից յետոյ մասնաժողովը նորից կը հաւաքվի այդ նախագիծը վերջնականապէս խմբագրելու համաձայն արված ցուցմունքների։

—

«Товарищъ» լրագրի ասելով, հոկտեմբերի 17-ին հրատարակվելու են նոր կանոններ մամուլի, ժողովների և միութիւնների մասին։

—

Սեպտեմբերի 18-ին Պետերբուրգի քաղաքապետը կանչվել էր ներքին գործերի մինիստրութիւնից բանաւոր զեկուցումն տալու իր դիտաւորութիւնների մասին Պետական Դումայի նախկին նախագահ Մուրոմցեվին ներկայացվելիք ուղերձի ի պատիւ անգլիական պատգամաւորութեանը տալիք բանկետի առիթով։ Այդ մասին, ինչպէս հաղորդում է «Сегодня» լրագիրը, կառավարական շրջաններում վճռված է, որ Պետերբուրգի քաղաքապետը անգլիական պատգամաւորութեանը պատուաւոր ընդունելութիւն ցոյց տալու համար յարուցած բոլոր խնդիրներին բաւարարութիւն տայ, եթէ միայն այդ պատուելու ցոյցերը ժողովրդական միութիւնների ընտրութիւն չեն ստանալ։

—

Նիկոլայէվսկի երկաթուղու գնացքով սեպտեմբերի 21-ի առաւօտեան Սիբիր են ուղարկվել 305 քաղաքական յանցաւորներ։ Դրանց թւում կայ մի քահանայ, մի սարկաւագ, 20 ուսանող, իսկ մնացեալները զինուորներ և բանւորներ են։ Ժամի 1-ին ուղարկվել են էլի 283 հոգի, որոնց թւում երեք ուսանող շղթայակապ, 31 հրեայ և 41 կին։ Նոյն գնացքով ուղարկվել է ուսանող-իւրիստ Դաւիդովը, որին կայարանում բաւականաչափ ծաղիկներ են մատուցել։ 283 հոգուց 100 հոգին աքսորվում են Արխանգելսկի և Վօլօգդի նահանգները, իսկ մնացեալը՝ Սիբիր։ 21-ի գիշերը ուղարկվել են Կրոնշտադի և Սվէաբորգի ապատամբութեան համար դատապարտված նաւատները։

—

Սև հարիւրեակային շրջաններում եռանդուն կերպով և պրովօկատորական նպատակով լուր են տարածում, որ իբրև թէ հոկտեմբերի 15-ին ընդհանուր գործադուլ է սկսվելու։

(«Р. В.»)

—

Հոկտեմբերի 1-ը, նոր տօմարով, երբ ժողովրդական ընդհանուր ներկայացուցչութեան նոր օրէնքը այժ է սկսում ստանալ, ամբողջ Ֆինլանդիայում տօնել են առանձին մեծ հանդիսաւորութեամբ։ Բոլոր դպրոցները և առևտրական հաստատութիւնները շատերը փակված են եղել այդ օրը, իսկ ֆինլանդական քաղաքներից շատերը զարդարվել էին դրօշակներով։ Ֆինլանդական սենատը կարգադրութիւն է արել համայնական գրագիրներին սկսել կազմելու այն անձանց ընտրողական ցուցակները, որոնք իրաւունք ունեն մասնակցելու սէյմի ապագայ ընտրութիւններին։

(«Финлянд. Газ.»)

—

Եթէ հաւատանք Լօնդօնի «Times» լրագրի Պետերբուրգից ստացած տեղեկութիւններին, Դումայի ընտրութիւնները տեղի կունենան ծննդեան տօներին։ Ընտրութիւնների օրը կը յայտարարվի դեկտեմբերին։ Ցիշեալ լրագրի ասելով, ֆինլանդական գեներալ-նահանգապետ Հերարդին յանձնարարված է վերաքննել ընտրողական օրէնքը թէ Դումայի և թէ Պետական Խորհրդի վերաբերեալ։ Դրա շնորհիւ էլ առաջ են եկել Ստօլիպինի հրաժարականի մասին և Հերարդի պրեմիէր նշանակելու մասին տարածված լուրերը։

—

Հեռագրական «Zattan» գործակալութեան թղթակիցը հաղորդում է, որ Պօրտ-Արտուրի անձնատուր լինելու գործը կը վերջնայ միայն նրանով, որ գեներալ Ստեսսելին կառաջարկին պաշտօնթող լինել։

—

«Berl. Tageblatt»-ի ասելով, մինիստրների կաբինետին ներկայացրած հրէական հարցի զեկուցումը ներշնչված է հանգուցեալ Պլեվէյի ոգով. հրէաները ճանաչվում են որպէս յեղափոխականներ և շահագրգիռ տարրեր, որոնց անհրաժեշտ է սանձահարել։ Յօգուտ հրէաների առաջարկված բարենորոգումները չնչին են։

—

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ
25 սեպտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 սեպտեմբերի։ Կայացաւ ժողովրդական կուսակցութեան (ժողովրդական ազատութեան) առաջին հասարակական ժողովը։ Կարդացվեց ապագայ Դումայի գործունէութեան զեկուցումը, որը կայանում է գիւղացիական հողատիրական սահմանը մեծացնելու միջոցով լուծելու ազգարային հարցը և գիւղացիութեան տնտեսութեան մակերևոյթը բարձրացնել, տարածել լուսաւորութիւն և կանոնաւորել բանւորական հարցը։

ՄՕՍԿՎԱ, 25 սեպտեմբերի։ Կայսերական տեխնիկական ուսումնարանի նախկին ուսանող Նիկօլա Պիրոգովին զինուորական-դաշտային դատարանը դատապարտեց մահվան կախաղանի միջոցով, որը մեղադրվում էր Մօսկվա-Պրէստսկի ճանապարհին գնացքի վրա արձակվելու և ժանդարմի սպանութեան ու կօնդուկտորին մահացու վէրք հասցնելու մէջ։

ԿԱԼՈՒԳԱ, 25 սեպտեմբերի։ Մաաւսկի գաւառի Պօնիզովէ գիւղում գիշերը կողոպտված է գինետունը, սպանված են մի բանւոր, մի բանւորուհի և երկու երեխաներ։

ԼԻԴԱ, 25 սեպտեմբերի։ Լիդայից մի քանի վերստ հեռաւորութեան վրա 17 անյայտ մարդիկ կողոպտեցին պօստը։ Վիրաւորված պօստատարին և կառապանին պարկերը գլուխներին կապեցին ծառերին. յափշտակված է 1000 ռուբլի և արժէքաւոր փաթոցներ։

ԿՕԶԼՕՎ, 25 սեպտեմբերի։ Սէսլավինէ գիւղում այրվից շրջանային վարչութիւնը բոլոր գործերով։ Ենթադրվում է հրձիգութիւն։

ԼԻԲԱՎԱ, 25 սեպտեմբերի։ Կայսր Ալէքսանդր Ш-րդի նաւահանգիստը ժամանեցին ձմեռելու համար «Эмиръ Бухарскій», «Туркменецъ», «Москвитянинъ», «Доброволецъ» «Страшный» և բեռնակիր «Ангара»։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 սեպտ.։ Կուբինկի փոստոցում, 14-րդ համարի տան մէջ մի բնակարանում, գերձակուհու անուամբ ապրող ուսանողուհու մօտ սեպտեմբերի 24-ի գիշերը տեղի ունեցած խուզարկութեան ժամանակ գտնվեցին 10 ֆունտ դինամիտ, 5 ռումբ և մեծ քանակութեամբ դէնք։ Ուսանողուհին, նրա քոյրը և այն անձինքը, որոնք յաճախում էին այդ բնակարանը, կալանաւորված են։ Լուրերին նայած խմբի գլխաւորը կարողացաւ անյայտանալ։

ԻՒԶՈՎԿԱ, 25 սեպտ.։ Ճշվեց, որ երկվայ կալանաւորված 11 հոգին պատկանում են կազմակերպված խմբին, որոնք սարսափի մէջ էին պահում ժողովրդին։ Բռնվածների մօտ գտնված են 855 ռուբլի, 2 տորձանակ, տաներ և անիլխանական տերբօրիսանների կնիքը։

ՄԱՐՍԵԼ, 25 սեպտեմբերի։ Բացվեց հասարակական առողջութեան և կենցաղի կօնգրէսը։ Պատգամաւորներ են եկել Պետերբուրգից, Վարշավայից և Արխանգելսկից։

ԼՕՆԴՕՆ, 25 սեպտեմբերի։ Էդինբուրգում՝ Ձօն Բէդմօնդը իր մի ճառում ասաց, որ Իրլանդիան մօտենում է պատասխանատու անձանց գործողութիւնների հնորհիւ իր պատմութեան ամենափառաւոր կամ ամենաաղբատաբերի մօտենալուն։ Իրլանդիան կը ընդունի միայն ինքնավարութեան մի այնպիսի բէֆօրմ, որը տալիս է ազատ պարլամենտ գործադրական իշխանութեան պատասխանատուութեամբ։

26 սեպտեմբերի

ԿԱԶԱՆ, 25 սեպտեմբերի։ Մի երիտասարդ քաղաքային տան պատշգամբից ռումբ նետեց փոխ-նահանգապետ Կօբէկօյի վրա. ռումբի պայթումից փոխ-նահանգապետը թեթև կերպով վիրաւորվեց երեսից։ Զարգործը նետեց երկու. ռումբ, առաջինը որ մեծ տեսակից էր, չը պայթեց, իսկ երկրորդը պայթեց խլացուցիչ ձայնով։ Թունդարանի և քաղաքային տան պատուհանները փշուր-փշուր եղան։ Զարգործը անյայտացաւ։

ՍՕՖԻԱ, 25 սեպտեմբերի։ Վարնայում, երբ որ բոլոր իշխանութիւնները գտնվում էին կայարանում՝ զիմաւորելու համար իշխան Ֆէրդինանդի մօր, և քրոջ, ամբոխը ագիտատօրների ճառերի ազդեցութեան տակ տիրեց յունաց ձեռքը գտնվող 4 եկեղեցիներին։ Զօրքը և ոստիկանութիւնը միջամտելով ցրեց ամբոխին և յունական հոգևորականութիւնը նորից հաստատեց եկեղեցիներում։

ՇԱՆԽԱՅ, 25 սեպտեմբերի։ Սբը Բօբբա Հարթը իր մի նամակով յայտնում է օտարերկրեայ կօլօնիաներին, որ չինական կառավարութիւնից ստացած իր տեղեկութիւնների համաձայն, չինական կառավարութեան յարաբերութիւնները օտարերկրեայ կօլօնիաների և մաքսերի վերաբերմամբ փոփոխութեան չի ենթարկվին։

ԼՕՆԴՕՆ, 25 սեպտեմբերի։ «Դէյլի Տելեգրաֆ»-ին հաղորդում են Տօկիօից, որ հարաւային մանջուրական երկաթուղային գծի ակցիա-բաժանորդագրութիւնը հարիւր անգամ ծածկվեց։ Եապօնիայում կազմվեցին մի ամբողջ կարգ ակցիօներական ընկերութիւններ, որի ժամանակ բաժանորդագրութիւնը տուեց զարմանալի հետևանքներ։ Արտասահմանեան կապիտալիստները առանձին ոգևորիչ գործունէութիւն չեն ցոյց տալիս։ Ցինասանը հարաւային-մանջուրական երկաթուղային ճանապարհի ակցիա բաժանորդագրութիւնից իրան հեռու է պահում։ Առհասարակ Ցինասանի գործունէութեան եղանակը Եապօնիայում բարեկամական չեն համարում։

ԼՕՆԴՕՆ, 25 սեպտեմբերի։ «Դէյլի Տելեգրաֆ»-ը անգլիական պատգամաւորների այցելութիւնը Ռուսաստան՝ մատուցանելու մօտ ցեվվի մի շնորհաւորութիւն՝ գտնում է այդ մի սխալ քայլ, որ մի քանի անգլիացի ժուրնալիստներ խառնվում են օտարի գործերի մէջ, որով և արժանի են պարսաւանքի։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 25 սեպտեմբերի։ Աչքի առաջ ունենալով, որ հակայունական շարժումը Բոլգարիայում չէ դադարում, տիեզերական պատրիարքը մի յայտագրով դիմեց սուլթանին և այն պատութիւններին, որոնք ստորագրել են Բերլինի դաշնադրութիւնը։

ԽԱՐԲԻՆ, 25 սեպտեմբերի։ Ցայցխանգօու կայարանում բացվեց կեղծ բուբլիներ պատրաստող գործարան։ Կալանաւորված են երկու հոգի, որոնք պատրաստում էին ոսկի դրամներ։

ՀՌՕՄ, 25 սեպտեմբերի։ Բացվեց իտալացի օսցիլիստների կօնգրէսը։ Նախագահ ընտրվեց պատգամաւոր Կօստան։

ԿԱԶԱՆ, 25 սեպտեմբերի։ Պրօֆէսսոր Պրակսին՝ կապելով վիրաւորված Կօբէկօյի, դատ որ վերքերը թեթև են, եթէ չի հետևի վրակումն։ Քաղաքը յուզվել է։ Մահափորձը փոխ-նահանգապետի գործողութիւնների հետևանք չէ, որը յայտնի է որպէս մաչիչի և մեղմ վարչական անձն։

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ, 25 սեպտեմբերի։ Գեներալ-նահանգապետը Ֆինլանդական սենատին առաջարկեց քննելու «Война» գաղտնի կազմակերպութիւնը և փակել նրան, որպէս կարմիր գվարդիայի։ Ինչպէս երևում է, Հելսինգֆօրս բերված 500 հրացանները կապ ունէին «Война»-ի գործունէութեան հետ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 սեպտեմբերի։ Բարձրագոյն ուկազով Ներսէսի նահանգի և Ներսէսի գաւառի պատերազմական դրութիւնը փոխված է սաստկացրած՝ պահպանութիւնով մի տարի ժամանակով։ Լրագիրների այն լուրերը, լուսաւորութեան մինիստրութեան ենթադրութիւնը՝ վերացնել Վարշավայի համալսարանը՝ փոխելով նրան լեհական համալսարանի—հիմքից զուրկ են։

ՍԻԼԱՍՏՈՊՕԼ, 25 սեպտեմբերի։ Բրէսդակի գնդի հրամանատար գեներալ Դումբաձէի կեանքի դէմ մահափորձ կատարվեց, որը կառքով գնում էր երկու օրդինարների հետ զօրանոցը։ Փողոցի անկիւնում շուռ գալու ժամանակ նետվեց ռումբ. Դումբաձէն թեթև վիրաւորվելով, կրակեց չարգործի ուղղութեամբ։ Փողոցի և այդտեղ գտնվող գինետների մէջ տեղի ունեցաւ հրացանաձգութիւն։ Զարգործը անյայտացաւ։ Մէկ օրվնար ծանրը վիրաւորվեց, կառապանը թեթև։ Այն չնչանը, որ ընկած է զօրանոցների շուրջը, շրջապատված է զօրքերով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 սեպտեմբերի։ Բանւորական խորհրդի պատգամաւորների պրոցէսը։ Այսօր հարցաքննված են նախկին պատգամաւորները, որոնք նոյնպէս ենթարկվում են դատաստանական պատասխանատուութեան, որոնց մասին գործը դադարեցված էր։ Նրանք հրաժարվում են այն ցուցմունքների բնաւորութիւնից, որոնք տրվեցին ժանդարմական վարչութեան մէջ։

ՄՕՍԿՎԱ, 25 սեպտեմբերի։ Այսօր Պիրոգովի մահվան դատավճիռը ի կատար ածվեց։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ, 25 սեպտեմբերի։ Նահանգապետի մարմինը հաղարաւոր ամբոխի ուղեկցութեամբ տարվեց կայարան։ Քաղաքում կատարեալ հանգստութիւն է տիրում։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԴԻՏԱԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վերաբուժութեան, վներական (սիֆիլիս) միզասեռ. հ.։
Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեսրդային։
Մ. Գ. ԱԽԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վներակ. և վերաբուժու իս։
Զ. Ի. ԲԱՐԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Կ. ԳԶԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի
Ա. Օ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇԶԵՐԲԻՆԱ—1—2 ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Գ. Ե. Գուրգենով—1—2 ժ. կանանց հ. և մանկաբարձութեան։
Ա. Մ. ՓՈՂԻՆՕՎ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց և ծաղկեհան.։
Ե. Գ. ԱԲԵԱՆՑ—7—7½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
Վճարը 50 կ.։ չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (զօն սուլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ՝ Բ. Նաւասարդեան

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Գլխաւոր մասնաճիւղերով։
Ելիզավետինսկայա փող., 101, տելէֆօն 1026
Հիւանդների ընդունելութիւն ամեն օր։
Մ. Գ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆՑ 1—2 ժ.—միզասեռական, կաշուի և սիֆիլիս։
Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆՑ 11—12 ժ.—ջղային, ներքին և հիդրօթերապիա։
Գ. Ն. ԴԷՄԻԴՕՎ—11—12 կ. կանանց հ. և մանկաբարձութիւն։
Ի. Ե. ԱԽԵՏԻՍԵԱՆՑ 12—1 ժ. կանանց հ. և մանկաբարձութիւն։
Գ. Հ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ 12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Մ. Գ. ԿԻՄՕՆՏ. 1—2 ժ. վերաբուժական հ.
Մ. Մ. ԷԼՉԻԵԱՆ 1—2 ժ. քթի, կոկորդի և ականջի։
Գ. Ա. ՐԷՅԷՐ—երեխայոց և ներքին հ.
Հիւանդանոցում բժշկում են հիպնօզով, կատարվում միկրօսկոպիական, քիմիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոմպէս և ծաղկահատութիւն և նամուտների (кормилица) ընտրութիւն։ Բժշկական խորհրդի համար վճարը 50 կոպ.։ Օպերացիայի և համախորհրդի վճարը ըստ համաձայնութեան։ Դեղերօթիկ հիւանդների բաժանմունքը բացված է ընդհանուր սենեակներից և առանձին նոմերներից։

(չ.տ.կ.) 95—100

Կենսրօնական գրավաճառանոցում
Թիֆլիսում, վաճառվում են Ղազարոս Աղայեանցի հետևեալ աշխատութիւնները
Ուսումն մայրենի լեզուի ա. տարի 23-րդ պատկերազարդ տպ. . . . . — 20 կ.
» » » երկ. տ. 10-րդ պատկերազարդ տպ. . . . . — 40 կ.։
» » երր. տ. 6-րդ տպ. — 70 կ.։
» չորր. տ. առաջին տպ. — 90 կ.։
Անահիտ, հին զրոյց, երր. տպագ. — 15 կ.։
Արութիւն և Մանուէլ վէպ երր. տ. — 60 կ.։
Բանաստեղծութիւնների ժողովածու, 1 ր. 50 կ.։
Հայկական հնչիւնների մասին, . — 25 կ.։
Գումարով գնողներին սովորական զիջումն է լինում։ Օտար տեղերից դիմել Въ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ, արտասահմանից՝ Librairie Central à Tiflis.
չ. 1—10

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ
ցանկանում է որևէ պաշտօն ունենալ մագազիններում, կամ ընտանիքներում դաստիարակչուհի լինել։ Հասցէն՝ Сергѣевская ул., д. Саркисова № 18, кв. Агаханянца.
չ. կ. 1—2

Բարեբարութեան ուշադրութիւն ենք հրաւիրում մի տարեկան և օգնութեան կարօտ ընտանիքի դրութեան վրա, որի անդամներից մէկը աշխատում է թափում, միւսը հիւանդ է բեմատիզմով, իսկ մէկ գիմնազիստարտ օրիորդ անգործ է և ազաչում է տալ որևէ պաշտօն։ Նուէրները կարելի է ուղղել հետևեալ հասցէով. Бебутовская № 48 д. Саакова, կամ խմբագրութեան։
1—3

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
ԳՐԱԳՐԻ
պաշտօն է որ նում մագազիններում կամ գրասենեակներում։
Հարցնել Թամամշեվի քարվանսարա № 37։
չ. ու. 1—2

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ
դպրանոցի VII դասարանի մի ուսանող, պատրաստում է աշակերտներ սորին դասարանների համար (նպաստաւոր գներով) և ցանկանում է պարապել երկու երեխաների հետ հայերէնից—միայն ճաշ և բնակարան ստանալու պայմանով։
Հասցէն՝ Мухранская ул. № 17, կամ «Մշակի» խմբագրատուն։
Մկրտիչ Յովհաննիսեան
1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
պատիւ ունի յայտնելու ընկերութեան մեծարգոյ անդամներին, որ կիրակի, հոկտեմբերի 1-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, քաղաքային տան դահլիճում նշանակված է ընկերութեան արտակարգ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
վարչութեան հերթով դուրս գնացող և հրաժարվող անդամների փոխարէն, վերատուզող յանձնաժողովների անդամների և նրանց փոխանդամների ընտրութիւն կատարելու համար։ Եթէ այս ժողովը չը կայանայ, միւս ժողովը յետաձգվում է հոկտեմբերի 8-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին նոյն դահլիճում։
չ. շ. կ. 1—3

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
(Ամպրային գնացքների երթևեկութիւնը)
(Ժամերը հաշված են Պետերբուրգի ժամանակով, իսկ փակագծերի մէջերը Թիֆլիսի ժամանակով)

	Գօսային	Մարդասայր.	Ապագ.	Ապագ.
Բագուից դուրս գալը.	4 ժ. 53 ր. ցերը.	11 ժ. 03 ր. ցերը.	12 ժ. 20 ր. գիշ.	4 ժ. 03 ր. [illegible]
Թիֆլիս հասնելը.	11 » 26 » »	5 ժ. 25 ր. առ.	1 ժ. 30 ր. գիշ.	9 ժ. 37 ր. [illegible]
Թիֆլիսից դուրս գնալը	12 » 26 » »	6 ժ. 01 ր. առ.	—	—
Թիֆլիսի ժամանակով)	1 » 24 » »	6 ժ. 59 ր. առ.	—	—
Բաթում հասնելը	1 » 38 ր. գիշ.	7 ժ. 07 ր. եր.	—	—
Բաթումից դուրս գալը	5 » 22 » »	5 ժ. 24 ր. ցերը.	—	—
Թիֆլիս հասնելը	6 » 11 ր. եր.	6 ժ. 39 ր. առ.	—	—
Թիֆլիսից դուրս գալը	6 » 58 » »	7 ժ. 37 ր. առ.	5 ժ. 35 ր. ցերը.	10 ժ. 40 ր. [illegible]
Թիֆլիսի ժամանակով)	7 » 56 » »	8 ժ. 35 ր. առ.	6 ժ. 33 ր. ցերը.	11 ժ. 38 ր. [illegible]
Բագու հասնելը	1 » 20 ր. ցերը.	12 ժ. 42 ր. գիշ.	6 ժ. 19 ր. առ.	3 ժ. 55 ր. [illegible]
Նրևանից դուրս գալը	12 » 02 » »	—	—	11 ժ. 26 ր. [illegible]
Կարսից » »	3 » 57 » »	—	—	3 ժ. 15 ր. [illegible]
Ալէքսանդրօպօլից դուրս գալը. . .	7 » 38 ր. եր.	—	—	7 ժ. 06 ր. [illegible]
Թիֆլիս հասնելը	5 » 06 » առ.	—	—	4 ժ. 49 ր. [illegible]
Թիֆլիսից դուրս գալը	11 » 12 » գիշ.	—	—	3 ժ. 25 ր. [illegible]
(Թիֆլիսի ժամանակով)	12 » 10 » »	—	—	4 ժ. 42 ր. [illegible]
Ալէքսանդրօպօլից դուրս գալը. . .	10 » 30 » առ.	—	—	3 ժ. 43 ր. [illegible]
Նրևան հասնելը	1 » 55 » ցերը.	—	—	6 ժ. 10 ր. [illegible]
Կարս հասնելը).	4 » 23 » »	—	—	8 ժ. 49 ր. [illegible]

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
(Тифлисъ, Сололакъ, Лермонтовская ул. № 15)

Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուպահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն. 2) Առևտրական թուաբանութիւն. 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային). 4) Բանութիւն համրիչի վրա. 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Առևտրական աշխարհագրութիւն և 7) Դեղագրութիւն և վաճառքի ուղղութիւն։

Զբի ուսուցումն ցանկացողներին գրող մեքենայի վրա։ Պարապմունքները կատարվում են ամեն օր։

Ուսումը սկսվում է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից։ Ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 6 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիշօվի տանը։ Սերգիևսկայա և Լերմօնտովսկայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ С. П. Манулельянцу. (Կ. չ.) 23—25

Բ Ա Ժ Ն Կ Ա Պ Ե Տ
Մ. Պ. Զախարբէգեանց
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՋՂԱՑԻՆ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւնը { առաւ. 10—12 ժ. երեկոյեան 6—7 ժ.
ՏԷԼԷՖՕՆ № 1087
Սօլօլակ, Լերմօնտովսկայա փող., 16.
(ա. օ.) 9—150

Բ Ա Ժ Ի Շ Կ
Լեւոն Օհանջանեան
Մասնագէտ միզային, վներական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւնների։ Ընդունում է առաւօտեան 9-ից մինչև 11 ժամը, երեկոյեան 6—9 ժամ.։ Կանանց և երեխաների համար 11—12 ժ.։ Հասցէն անկիւն Գօլովինսկի պրօսպեկտի և Կազանսկայա փողոցի, տուն Թաժամշեանի։ Մուտքը Կազանսկի փողոցից № 2.
(ա. օ.) 240—300

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Կ. ԿԻՕՆՃԵԱՆ
Ընդունում է բերանի և ատամների հիւանդութիւն ունեցողներին. պատրաստում է արուեստական ատամներ, քիմք, քթի և անդամահատված ծնօտների պրօթեզներ։
Ընդունելութեան ժամերը 9—2 առաւօտեան և 4—6 երեկոյեան։
Հասցէն՝ Ղանքի և Բարօնսկի փողոցների անկիւն № 10։ (ա.օ.) 14—30

Բ Ա Ժ Ի Շ Կ
Ա. Մ խ ի թ ա ր ե ա ն ց
Մասնագէտ սիֆիլիս, միզային, վներական և մորթու հիւանդութիւններ։ Ընդունում է առաւօտեան 10—12, երեկոյեան 6—8։ Կանանց համար 12—1 ժամը։
Սօլօլակ, անկիւն Բէհզուլեան և Պասկեվիչի փողոցների,, № 33/15։
(ա. օ.) 16